

ZANAW

KITABU

Kitabu faamucogo

Ka kapa ni mɔgɔ caman ta miiriya ye, Zanaw kitabu fanba sebebaga, walama a labenbaga ye masace Sulemani ye (1–29). Masace Sulemani ka zana waga saba jɔgɔn le sebe. O dɔw be nin kitabu kɔnɔ. Nka hakiritigi werew ka nin kitabu zana dɔw sebe, i n'a fɔ Aguri (sura 30), ani masace Lemuweli (sura 31).

Nin zanaw fɔra Yahudiyaw ta zanafɔcogo le ra; o kɔrɔ ye ko o be ko kecogonuman fɔ, k'a kecogojugu fana fɔ:

*«Naloman t'a face ta ladirikan jate,
nka mɔgɔ min be sɔn korori ma, o ye mɔgɔ ceguman ye.» (15.5)*

Walama ka kewale dɔ fɔ, ka sɔrɔ k'a kɔfeko fɔ k'a la a kan:

*«Nene kosɔn salibagatɔ te sɔn ka bɔ ka taga sene ke,
ni simantigewagati nana se, a be siman jini a te foyi sɔrɔ.» (20.4)*

Zanaw kitabu ye hakiritigiyakumaw le ye, minw be mɔgɔ ladi, ka mɔgɔ karan, ka mɔgɔ bla sirapuman kan (1.4; 4.20). A be kuma ko minw kan, o ye baaranuman ta ko ye, ani salibagatɔya, ani adamadenya minacogo, ani terenninya, ani denlamɔcogo, ani mupuri, ani fagantanw ta ko, ani furu, ani naforo, ani hina, ani pumanya. Nka a kunba ye Alapasiran ye: «Matigi Ala pasiran le ye lonniya damina ye» (1.7).

Kitabu sira laban, min ye sura 31, o be muso barakaman le mangutu.

Kitabu kɔnɔkɔw

Hakiritigiya nafa ka bon (1–9)
Masace Sulemani ta zanaw (10–29)
Aguri ta hakiritigiya kumaw (30)
Lemuweli bamuso ta ladirikanw (31)

Kitabu sebekun

1 ¹ Dawuda dence Sulemani min tun ye Izirayeli masace ye, ale ta zanaw le ye nin ye.

² A sebekun ye janko ka mɔgɔw sɔn hakiri ra, ani ka o karan, janko o ye kuma kɔrɔmanw faamu.

³ A sebekun ye fana janko ka mɔgɔw ladi, k'a to o ye tagama ni hakiri ye, ka o karan terenninya sira ra, ani can sira, ani sirapuman.

⁴ A sebekun ye fana janko ka nalomanw laceguya, ka lonniya ni miiricogonuman don denmisenw hakiri ra.

⁵ Hakiritigiw fana y'a lamɛn, ka dɔ fara o ta lonni kan; faamurikebagaw y'a lamɛn, janko ka o tagamacogo lɔn.

⁶ Ni o kera, o bena zanaw, ani kuma kɔrɔmanw faamu, ka hakiritigiw ta kumaw, ani o ta gundow faamu.

⁷ Matigi Ala pasiran le ye lonniya damina ye, nka nalomanw be hakiritigiya ni ladirikan mafiyɛnya.

Denmisen ka kan k'a yere kɔrɔsi

⁸ Ne dence, i face ta ladirikan lamɛn, i kana ban i bamuso ta ladirikan ma;

⁹ sabu o ye neema masafugula le ye i kun na, o ye masirifen le ye i kan na.

¹⁰ Ne dence, ni jurumunkebaga dɔw ko o be i lafiri, i kana sɔn.

¹¹ Ni o ko: «Na, an ye taga dogo mɔgɔ dɔ ja, ka ben a kan k'a faga; na, an ye taga dogo mɔgɔ jarakibari dɔ ja sira ra, ka baga a ma k'a faga.

¹² An ye o beɛ panaman latunu i ko saya dibi be mɔgɔ latunu cogo min na! An ye o beɛ lajennin latunu i ko o be mɔgɔ lajigi kaburu kɔnɔ cogo min na!

¹³ An bena fen nafaman suguya beɛ sɔrɔ, ka o ce, ka an ta bonw fa.

¹⁴ Ele fana bena i ninyɔɔ sɔɔ ni an ye;
 ni an ka fen o fen sɔɔ, o bena ke an bɛ ta jen le ye.»
¹⁵ Ne dence, i kana tagama ni o mɔɔw ye;
 i sen bɔ o ta sira kan pewu!
¹⁶ Sabu o senw bɛ bori kojugu le nɔ fe,
 o ka teri mɔɔfaga le fe.
¹⁷ Nka ni jɔ min sirira kɔnɔw bɛɛ na na,
 o jɔ kɔni sirira gbansan le.
¹⁸ Nka o mɔɔ minw bɛ dogo mɔɔw na, ka na ben o kan, a laban olugu yerɛ le bena faga;
 o bɛ jan min la tɔw ye, o jan bena olugu yerɛ le mina.
¹⁹ Mɔɔ o mɔɔ bɛ naforo jini benkanɔni sababu ra, o tigi labancogo bɛ ten le;
 o naforo sɔɔbaga yerɛ nin le bɛ to a ra.

Hakiritigiya bɛ adamadenw wele

²⁰ Hakiritigiya bɛ pɛrenna siradaw ra,
 a b'a kan kɔɔtara dugu jamalajenyɔɔw ra.
²¹ A bɛ kule cira jamayɔɔw ra,
 a b'a fɔra mɔɔw ye dugu dondaw ra ko:
²² «Aw nalomanw, aw bena ceguya tuma juman le sa?
 Aw kumakolonfɔbagaw, aw bena kumakolonfɔ dabra tuma juman le sa?
 Aw hakirintanw, aw bena sɔn lɔnniya ma tuma juman le sa?»
²³ Aw ye seko ka na sɔn ne ta korori ma.
 Ni o kera, ne bena ne yerɛ nin lajigi aw kan;
 ne bena aw karan ne ta kumaw ra.
²⁴ «Nka i n'a fɔ ne ka aw wele, aw banna,
 ne ka ne boro lɔ aw ye, mɔɔ si m'a janto o ra;
²⁵ i n'a fɔ aw banna ne ta ladiriw bɛɛ ma,
 aw ma sɔn ne ta korori ma,
²⁶ o ra, ni cɛnri nana se aw ma, ne fana bena yerɛko;
 ni jatigɛ nana ben aw kan, ne fana bena aw lɔɔbɔ.
²⁷ Ni jatigɛ nana ben aw kan i ko sanfɔɔba,
 ni cɛnri nana ben aw kan i ko folonkonto,
 ni degu ni kɔnɔɔfiri nana ben aw kan tuma min na, ne fana bena aw lɔɔbɔ.
²⁸ «O wagati le ra o bena ne wele, nka ne tena o jaabi,
 o bena ne ta jenɔɔɔnya jini, nka o tena ne sɔɔ;
²⁹ sabu o ka lɔnniya kɔninya,
 min fana ye Matigi Ala nasiran ye, o ma sɔn o ma.
³⁰ O ma sɔn ne ta ladiriw ma,
 o ma ne ta korori jate.
³¹ O kosɔn o bena o yerɛ ta kewalew tɔnɔ le domu,
 o bena o yerɛ ta ladirikanw tɔnɔ le domu fɔ ka fa.
³² Sabu nalomanw ta yerɛlafiri le bɛ o faga;
 hakirintanw ta jateminabariya le bɛ o halaki.
³³ Nka ni mɔɔ min ka ne lamɛn, o tigi bena sigi hera ni laganfiya ra;
 a bena sigi nasuma ra, kojugu si tena a ja tige.»

Hakiritigiya bɛ mɔɔ tanga kojugu ma

² ¹ Ne dence, ni i ka sɔn ne ta kumaw ma,
 ni i ka ne ta kumakan mara i yerɛ kɔnɔ,
² ni i ka i toro malɔ ka i janto hakiritigiyakumaw ra,
 ni i ka i jusukun jenge ka taga faamurikoɔuman sira fe,
³ ni i ka faamuri wele,
 ni i ka i kan kɔɔta ka kule faamurikoɔuman nɔ fe,
⁴ ni i ka faamuri jini i ko warigbɛ,
 ni i k'a yɔɔjini kosebɛ i ko naforo dogonin,
⁵ o tuma ra i bena Matigi Ala nasiran faamu;
 min ye Ala ta lɔnniya ye, i bena o sɔɔ.

⁶ Sabu Matigi Ala le be hakiritigiya di mɔɔ ma;
ale da le be mɔɔ karan lɔnniya ni faamurikoɔnuman na.
⁷ A be sesɔrɔri mara mɔɔɔnumanw ye;
minw be tagama ni jusukun gbenin ye, a be olugu tanga i ko negebenan;
⁸ Sabu Ala be can siratagamabagaw ta temeyɔrɔw kɔrɔsi;
a b'a janto a ta mɔɔɔnumanw temesira ra.

⁹ O ra, i bena terreninya ni can ni sirapuman ko faamu,
ani sira o sira ka ni.

¹⁰ Sabu hakiritigiya bena don i jusu ra,
lɔnniya bena i ninsɔndiya.

¹¹ I ta miiricogoɔnuman bena ke sababu ye ka i bɔsi,
i ta faamurikoɔnuman bena ke sababu ye ka i tanga,

¹² ka i kisi ka bɔ sirajugu kan,
ka i kisi kumayelemaɔbaga darakan ma,

¹³ ani mɔɔ minw be sirapuman bla,
ka dibirasiraw ta,

¹⁴ ani minw be kojugu ke fɔ ka ninsɔndiya o ra,
ka kumayelema ke, fɔ ka ɔagari o ra;

¹⁵ o mɔɔw te sira terrenin ta,
o temeyɔrɔw beɛ jengenin lo.

¹⁶ O ra, i bena i yere kisi ka bɔ muso sunguruba boro,
ka i yere kisi ka bɔ muso yaalabaga boro, ale ni a ta mɔɔmalasakumaw.

¹⁷ A sunguruman k'a kan di ce min ma, a be ban o ce ra;
a ka layiri min ta a ta Ala ɔa kɔrɔ, a be ɔina o kɔ.

¹⁸ A ta so be jenge ka taga saya fan le fe,
a ta siraw be taga mɔɔ saninw le ta so.

¹⁹ Mɔɔ o mɔɔ be taga a nɔ fe, o si te sekɔ tuun;
o si te ɔanamanya sira sɔrɔ tuun.

²⁰ O ra, i bena tagama mɔɔɔnumanw temeyɔrɔ ra,
ka to mɔɔ terreninw ta sira kan.

²¹ Sabu mɔɔɔnumanw le bena sigi jamana kɔnɔ;
mɔɔ jusukun gbeninw le bena to jamana kɔnɔ.

²² Nka Ala bena mɔɔɔjuguw labɔ jamana kɔnɔ,
a bena mɔɔɔjanfabagaw sama ka o bɔ jamana kɔnɔ.

Hakiritigiya ni Alanasiran

3 ¹ Ne dence, i kana i hakiri bɔ ne ta ladirikan kɔ;
ne ta kumakan mara i jusukun na,
² sabu o le bena i si janya,
ka san caman fara i si kan, ka hera di i ma.
³ I kana a to ɔnumanya ni kankelentigiya ye bɔsi i ra.
A siri i kan na,
k'a seɛe i jusukun walaka kan.
⁴ Ni o kera, i bena tɔɔɔnuman sɔrɔ,
i ko bena diya Ala ye, i ko bena diya mɔɔw fana ye.

⁵ I jigi la Matigi Ala kan ni i jusukun beɛ ye;
i kana i boromala i yere ta faamuri kan.

⁶ Ala sago ɔini i ta koketa beɛ ra;
ni o kera, ale bena i ta sira lateren i ye.

⁷ I kana i yere jate hakiritigi ye;
nka siran Matigi Ala le ɔa, ka i yere mabɔ kojugu ra.

⁸ O le bena i farikolo keneya,
ka baraka don i kolow ra.

⁹ Matigi Ala bonya ni i borofenw ye,

a bonya ni i ta foro ta simanw bee kun folow ye.

¹⁰ Ni o kera, i ta bondow bena fa fo ka bon;
i ta rezenji minanw bena fa rezenjikura ra fo ka woyo.

¹¹ Ne dence, i kana ban Matigi Ala ta ladirikan ma;
ni a ka i jaraki, i kana muruti.

¹² Sabu Matigi Ala be mago min kanu, a be o tigi le koro,
i n'a fo fa be a den koro cogo min na, den min ko ka di a ye.

Hakiritigiya nafa ka bon

¹³ Ni mago min ka hakiritigiya soru, o tigi ta pana;
ni mago min ka faamurikonuman soru, o tigi ta ka di!

¹⁴ Sabu nafa min be soru a ra, o nafa ka bon ni hali wari ye;
tawo min be soru a ra, o ka bon ni hali sanin ye.

¹⁵ Hakiritigiya songo ka bon ni lulu ye;
i na be bo fen o fen fe, o si dawula te se ka suma ni a ta ye.

¹⁶ Sijan le be hakiritigiya kininboro kono.
Naforo ni bonya be a numanboro kono.

¹⁷ Hakiritigiya ta temeyawo ye jususuma yawo le ye,
a temesiraw bee ye laganfiya siraw le ye.

¹⁸ Yiri do lo, ni mago min k'a mina, a be si di o tigi ma;
ni min k'a dere ni a boro fla ye, o tigi ta pana.

¹⁹ Matigi Ala ka dugukolo ju sigi ni hakiritigiya le ye;
a ka sankolo lo a no ra ni faamuri le ye.

²⁰ A ta lonniya le sababu ra, dugukolo jidingaw dayelera;
o le sababu ra, gomiji be jigi ka bo sankabaw ra.

Ala le be hakiritigiw tanga

²¹ Ne dence, hakiripuman ni miiricogonuman mara ka pa;
i padon a ra tuma bee.

²² O le bena si di i ma,
ka ke masirifen ye i kan na.

²³ O ra, i bena tagama i ta sira kan hera ni laganfiya ra;
i tagamato sen tena talon foyi ra.

²⁴ Ni i be la, foyi tena i ja tige;
ni i lara, i ta sunogo bena diya.

²⁵ Jatige min be bara ka cun mago kan, i tena siran o pa;
cenriba min bena ben magojuguw kan, i tena siran o fana pa.

²⁶ Sabu Matigi Ala bena ke i jigilayawo ye;
a bena i tagamato korosi, janko i sen kana mina jan do ra.

Mago ka kan k'a magowogon minako pa

²⁷ Mago min ka kan ni i ta konuman ye, i kana ban ka konuman ke o tigi ye,
k'a soru se be i ye k'a ke.

²⁸ I kana a fo i magowogon ma ko: «Taga ka na, sini ne bena a di i ma,»
k'a soru bi yere i be se k'a di a ma.

²⁹ I kana kojugu naninya i magowogon kama,
k'a soru a siginin be i koru, miiriyajugu si te a kono i ta fan fe.

³⁰ I kana kere ke ni mago do ye gbansan,
k'a soru a ma kojugu si ke i ra.

³¹ I kana nabo mago fariman fe,
i kana son a ta kow si ma.

³² Sabu Matigi Ala be kojugukebagaw haramuya,
nka a be magonumanw don a ta jen ra.

³³ Matigi Ala ta danga le be magojugu ta so kan,
nka a be baraka don magonuman ta sigiyawo ra.

³⁴ Minw ye kumakolonfobagaw ye, a fana be kumakolon le fo olugu ma,
nka a be pa mago sabarininw ma.

³⁵ Hakiritigiw bena bonya soru o ta cen ye,

nka mɔɔ hakirintanw ta bena ke maroya le ye.

Den be hakiritigiya sɔɔ a face fe

4¹ Ne dencew, aw ye aw fa ta ladirikan men,
aw ye aw janto o ra, ka faamuri sɔɔ,
² sabu ne be lonniyapuman le yirara aw ra;
aw kana ban ne ta ladirikan na.

³ Wagati min ne fana tun ye denmisennin ye ne face kɔɔ,
tuma min ne fitiniman kelenpe le tun be ne bamuso kɔɔ, ka to k'a ta kanuya diyabo,
⁴ ne face fana tun be to ka kow payira ne ra, k'a fo ne ye ko:

«Ne ta kumaw to i jusu ra!

Ne kumakan mara, janko i ye si sɔɔ.

⁵ Hakiritigiya jini, faamuri jini.

I kana jina ne ta kumaw ko,
i kana i yere mabo ne darakumaw ra.

⁶ I kana i ko di nin kumaw ma, sabu o le bena i kisi,
o kumaw kanu, sabu o le bena i tanga kojugu ma.

⁷ Ka jija ka hakiritigiya jini, o le ye hakiritigiya damina ye,
fen o fen be i boro, o bee ke ka faamuri jini.

⁸ Ni i ka hakiritigiya jate fenba ye, hakiritigiya be i korota,
ni i k'a mina ni i boro fla ye, a be i bonya.

⁹ A bena neema masafugula le sigi i kun na,
a bena masafugula nɔɔɔman le biri i kun na.»

Mɔɔ terennin ta sira ani mɔɔjugu ta sira

¹⁰ Ne dence, ne lamɛn, ka sɔn ne ta kumaw ma;
ni o kera, i si sandaw bena caya.

¹¹ Ne ka hakiritigiya sira yira i ra,
ne ka i bla sirapuman kan.

¹² Ni i ka o sira tagama, foyi tena i ta tagama bari,
i borito sen tena talon foyi ra.

¹³ I jija ka ladirikan mina ka ja, a kana bɔsi i ra;
a mara kosebe, sabu i be si sɔɔ o le baraka ra.

¹⁴ I kana teme mɔɔjuguw temeyɔɔ ra,
i kana tagama kojugukebagaw ta sira kan.

¹⁵ O sira ye k'a to yi, i kana teme a fe;
i yere mabo o sira ra, ka taga i ta sira fe.

¹⁶ Sabu ni o mɔɔɔw ma kojugu ke fiyewu, o te se ka sunɔɔ;
o ja te sunɔɔ sɔɔ, ni o ma mɔɔ do laben.

¹⁷ Sabu olugu ta domuni ye kojugu le ye,
o ta duven minta ye fariya le ye.

¹⁸ Nka mɔɔ terenninw ta sira be i ko dugugbeda yeelen;
a yeelen be to ka bonya, fo ka taga tere se kuncɛ.

¹⁹ Mɔɔjuguw ta sira be i ko dibifinba;
fen min bena o laben sira ra, o te se ka o ye.

Mɔɔ ka kan ka sira terennin tagama

²⁰ Ne dence, i janto ne ta kumaw ra,
i toro sigi ka ne darakan lamɛn.

²¹ I ja lo ne ta kumaw ra tuma bee;
o mara fo i jusukun kɔnɔɔɔɔɔɔ ra.

²² Sabu ni minw ka hakiri sɔɔ, a be si di olugu ma;
a be o farikolo yɔɔ bee keneya.

²³ I janto i jusukun le ra ka teme fen tɔw bee kan,
sabu i ta panamanya kow be bo yi le.

²⁴ I sen bo flankafukumaw ra,
i da bo janfakumaw ra.

²⁵ I ja lo i ta sira ra ka teren ka taga,
i padenw sin i ta sira ma ka teren ka tagama.
²⁶ I ye tagama sira terennin kan;
ni o kera, i ta kow bee bena dakana.
²⁷ I kana jenge ka taga i kininboro fe walama i numanboro fe,
i sen bo kojugu ra.

Ka nɔɔ muso were ra o ma ben

5 ¹ Ne dence, i janto ne ta hakiritigiyakumaw ra,
i toro malɔ ne ta faamurikumaw ra,
² janko i ye miiricogonuman sɔɔ,
janko i da ye lonniyakumaw sɔɔ k'a fo.

³ Sabu li be toni ka bo muso sunguruba da ra,
a darakan nugunin lo ka teme turu kan.
⁴ Nka a laban, o li be kunaya i da ra i ko jalaji;
a laban, a darakan be i tige i ko muru da fla.
⁵ A senw be saya sira le kan,
a ta tagama nasinna kaburu le ma.
⁶ Sira min b'a son si ra, a te o jate,
a ta siraw jagaminin lo, nka a te o lon.

⁷ Ayiwa, ne dencew, aw ye ne lamɛn!
Aw kana aw yere mabo ne kumakan na!
⁸ I ta sira yɔɔ janya o muso jɔɔɔn na,
i kana gbara a ta bonda ra!
⁹ Ni o te, i bena i ta bonya di mɔɔɔ werew le ma,
i bena i si sandaw di mɔɔɔ hinabari do le ma.
¹⁰ Mɔɔɔ werew le bena i borofenw ce fo ka wasa a ra,
i ta sege tonɔ bena taga mɔɔɔ were le ta so.
¹¹ I bena to ka nuna i si laban na,
k'a sɔɔɔ i fari ni i sogo bee halakira ka ban.
¹² O wagati le ra, i bena a fo ko: «E, mun na ne tun ma son ladiri ma sa?
Mun na ne banna korori ma?
¹³ Mun na ne ma son ka ne karamɔɔɔw kumakan lamɛn de?
Mun na ne ma ne toro lo ne karanbagaw kan na sa?
¹⁴ A tora doɔnin, ne tun bena halaki ka ban le pewu
ne ta jamana mɔɔɔw bee lajennin ce ra!»

Ka i yere ta muso kanu o le jɔɔɔn te

¹⁵ I yere ta dinga soginin ji min;
ji min be bo i yere ta kolon konɔ, o min.
¹⁶ Mun na i b'a to i ta bununji ye bon kene ma gbansan?
Mun na i b'a to i ta ko jiw ye woyo ka taga siradaw fe?
¹⁷ A ka kan ka ke i kelen ta le ye,
a man kan ka ke mɔɔɔ were ta ye.
¹⁸ I yere ta bununji diyabo;
i kanbelenman ka muso min furu, i yere ninsondiya ni o ye.
¹⁹ I ta minanmuso kanunin lo,
i ta dagbemuso saraman lo;
i wasa don ale ta kanuya le ra tuma bee,
a jarabi ye i mina wagati bee.

²⁰ Mun koson i be jarabi muso sunguruba ra sa, ne dence?
Mun koson i be i boro melege muso yaalabaga do ce ra?

²¹ Ayiwa, Matigi Ala ja be adamaden temesiraw bee ra,
a be mɔɔɔ tagamacogo bee korosi.
²² Mɔɔɔjugu yere ta kojuguw le b'a mina jan na,

a yere ta jurumun juruw le b'a siri.

²³ A be sa, sabu a banna ladiri ma,
a ta hakirintanya bonyakojugu b'a lafiri.

Ni i ka layiri ta, i y'a dafa

6 ¹ Ne dence, ni i ka i yere ke i mɔgɔɔgɔn ta juru ko seere ye,
ni i boro don a boro ka kari ko i be lo ni o kunko ye,
² ni i yere darakan ka i mina o jan na,
ni i yere kumakan ka i siri juru ra,
³ ne dence, i ka kan ka min ke ka i yere bo, o le ye nin ye:
i n'a fo i ka i yere don o tigi boro ka ban,
taga i yere majigi, ka jurudonbaga daari kosebe.
⁴ I kana a to sunɔgo ye don i ja ra ni a ma janabo,
i kana i ja tugu ka jingo ni a ma janabo.
⁵ I yere bɔsi i ko dagbe be bori k'a yere bɔsi donsoce boro cogo min na,
i yere bɔsi i ko kɔnɔ be a yere bɔsi kɔnɔminabaga boro cogo min na.

Salibagato

⁶ Ele salibagato, taga dugumeneninw fle,
taga o ta baaracogo fle, i ye hakiri sɔgo.
⁷ Kuntigi te o fe,
jamɔgo te o fe, jamanatigi te o fe.
⁸ Nka ni simantige sera, o be o ta siman laben,
ni simancewagati sera, o be o ta domuni ladon o ta so.
⁹ Ele salibagato, ele bena wuri tuma juman le?
Ele bena wuri sunɔgo ra tuma juman le?
¹⁰ Ka sunɔgo dɔɔnin, ka i ja tugu ka jingo dɔɔnin,
ka i boro fla kuru ka la dɔɔnin,
¹¹ ni i ka to o ra, fagantanya bena bara i ra i ko son be bara mɔgo ra cogo min na,
jani bena bara i ra i ko kerekece murutigi be bara mɔgo ra cogo min na.

Janfamɔgo laban te ja

¹² Adamaden sɔnkolon, adamaden mɔgo terenbari,
ale le be yaala ni janfa ye a da ra.
¹³ A b'a ja kɔmikɔmi, ka ko do fo,
a be tagamasiyenw ke ni a sen ye ka ko do fo,
a be tagamasiyenw ke ni a borokandenw ye ka ko do yira.
¹⁴ Kumayelema b'a jusu ra,
a be kojugu janinya wagati bee,
a be mɔgow bla jɔgɔn na.
¹⁵ O le kosɔn, cenri bena cun a kan yɔrɔnin kelen na,
a bena bara ka halaki, fla te halakiri min na.

Fen wolonfla minw man di Ala ye

¹⁶ Fen wɔɔɔ be yi, Matigi Ala be minw kɔninya,
a fo fen wolonfla yere, a be minw haramuya:
¹⁷ Mɔgo min b'a yere fisaya to ma,
mɔgo min nenkun be faninya fo,
mɔgo min be mɔgo jarakibari faga,
¹⁸ mɔgo min jusukun be terenbariyakow janinya,
mɔgo min sen ka teri kojugu no fe,
¹⁹ mɔgo seerejugu min be faninya fo,
ani mɔgo min be balemaw bla jɔgɔn na.

Muso jeneyakebaga

²⁰ Ne dence, i face ta kumakan lamɛn,
i kana ban i bamuso ta ladirikan ma.
²¹ O kumaw mara i jusukun na wagati bee,

a siri i kan na tuma bæe.

²²Ni i bæ tagama, o le bena i ta sira yira i ra,
ni i lara sunɔɔ ra, o le bena i kɔrɔsi,
ni i wurira, o le bena ke i barokeɔɔɔɔɔɔɔɔ ye.

²³Sabu o kumaw ye fitina le ye,
o ladirikanw ye yeelen le ye,
o korori ni o karan ye sisɔrɔsira le ye.

²⁴O le bena i tanga muso jogojugu ma,
ka i tanga muso yaalabaga ta mɔɔmalasakumaw ma.

²⁵I kana ta a cɛna ma, ka jabo a fe i jusukun na de!
I kana a to a lɔɔ ye i mina a jakisew cɛna kosɔn de!

²⁶Jatɔmuso be mɔɔ borofen bæe ban fo ka taga i ta sɔrɔta to to buru kunkurunnin kelenpe ye,
muso furunin jeneyakebaga be mɔɔ ta janamanya bæe le mina jan na.

²⁷Yala mɔɔ be se ka tasuma don i ta derege jukɔrɔ,
ni i ta faniw ma jeni wa?

²⁸Yala mɔɔ be se ka tagama takami kan,
ni a ma i sen jeni wa?

²⁹Ce min be jen ni a mɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ ta muso ye, o tigi ta be ten le,
ni mɔɔ o mɔɔ ka maga a mɔɔɔɔɔɔɔɔɔ ta muso ra, o tigi jarakibari te to.

³⁰Son min kɔngɔ be fen sonya k'a domu kɔngɔ kosɔn,
mɔɔ te o mafiyenya.

³¹O bæe n'a ta, ni a minana, a ka min sonya a be o ɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ le sara,
hali ni a kera ko a be a ta sokɔnɔminan bæe le di.

³²Nka mɔɔ min be jeneya ke ni walimuso ye, o tigi hakiri ka dɔɔ;
mɔɔ o mɔɔ be o ke, o tigi b'a yere halaki le.

³³O tigi tena foyi sɔrɔ ni bugɔri ni dɔɔyari te;
ale ta maroya kɔni tena ban ka ye.

³⁴Sabu celiya be furuce ta jusugban lawuri,
ni a b'a yere dimibo lon min na, a te makari.

³⁵Bonyafen si te se k'a jusu suma,
hali ni i ka bonya caya cogo o cogo k'a di a ma, a tena sɔn.

Muso jeneyakebaga

7¹ Ne dence, ne ta kumaw to i hakiri ra,
ne ta kumakan mara ka ja i jusukun na.

² Ne ta kuma mara janko i ye si sɔrɔ,
ne ta ladirikan kɔrɔsi kosebe, i ko i be i janto i jakisew ra cogo min na.

³ O kumaw siri i borokandenw na,
a sebe i jusukun walaka kan.

⁴ A fo hakiritigiya ma ko: «Ele ye ne balemamuso le ye!»
Faamuri wele ko i terimuso!

⁵ Ni o kera, o bena i tanga muso sunguruba ma,
ka i tanga muso yaalabaga ma, ani a ta mɔɔmalasakumaw.

⁶ Lon do, ne tun be ne ta bon finetiri ra,
ne tun be fleri kera finetiri negesansan wow fe.

⁷ Ne ka ceden do ye naloman do ce ra,
ne ka ceden do kɔrɔsi kanbelenw ce ra, min hakiri tun ka dɔɔ.

⁸ A tun be nana sira kan o muso ɔɔɔɔ do ta so fan na,
a tun ka o muso ta sosira ta.

⁹ Terebenda wagati tun lo, wuladayanfan fe,
su damina wagati ra, dibi donwagati ra.

¹⁰ Muso do barara ka bo ka na a kunben,
a ta fanidoncogo tun be i ko jatɔmuso, janinyajugu b'a jusu ra.

¹¹ A da ka ca, a te maro,
a te sigi a ta so ka ye.

¹² Ni a te sirada ra, a be dugu kɔnɔ,
a be teme sirafaranw bæe ra, ka to ka cew le kɔnɔ.

¹³ A ka kanbelen poron k'a mina o cogo le ra, ka melege a ra,
k'a fɔ kanbelen ye, hali a ma maroya, ko:

¹⁴ «E, ne tun ka kan ka ninsɔndiya saraka* min faga,
ne sera ka o layiri dafa bi^a.

¹⁵ «O kosɔn ne bɔra ka na i kunben,
ne ka i yɔrɔɔpini, fɔ ka i ye.

¹⁶ Ne ka birifaniw lala ne ta lanan kan, k'a laben ka ja,
ne ka Misiran jamana ta birifani pumanman dɔw le la a kan.

¹⁷ Ne ka ne ta layɔrɔ kasa diya ni turu kasadimanw ye:
miri turu, ani alowesi turu, ani sinamɔne turu.

¹⁸ Na, an ye jɔɔɔn kanu, ka fa jɔɔɔn na, fɔ ka janamini, fɔ ka taga dugu gbɛ,
an ye jɔɔɔn lɔɔrake kanuya ra.

¹⁹ Sabu ne cɛ tɛ so,
a tagara tagamajan dɔ le ra.

²⁰ A ka wari caman le don a ta waribɔrɔ kɔnɔ ka taga,
a tɛ sekɔ fɔ ni karo janfara.»

²¹ O muso ka o kanbelen mina ni a ta ceguya ye,
a k'a nɛɛ fɔ k'a sɔrɔ ni a ta mɔɔɔmalasa kumaw ye.

²² O yɔrɔɔnin kelen bɛɛ, kanbelen gbanna a kɔ,
i n'a fɔ o bɛ tagara ni misi min ye a fagayɔrɔ ra,
i n'a fɔ o bɛ tagara ni fatɔ min sirinin ye a bugɔyɔrɔ ra,

²³ fɔ biɛ dɔ ye na a sɔnkun sɔɔɔ.
A bɛ i ko kɔnɔnin min bɛ bori ka taga a yɛrɛ don jɔ ra,
sabu a t'a lɔn ko ale nin bena to a ra.

²⁴ Ayiwa, sisan ne dencew, aw ye ne lamɛn!
Aw ye aw janto ne darakumaw ra!

²⁵ I kana i ta miiriya sama ka taga nin muso jɔɔɔn ta sira fɛ,
i kana a ta siraw ta ka i yɛrɛ latunu.

²⁶ Sabu a ka cɛ minw laben ka ban ka o faga, o ka ca;
a ka minw faga, o bɛɛ tun ye cɛ barakamanw le ye fana.

²⁷ A ta so ye kaburu sira le ye,
sira min bɛ mɔɔɔ lajigi fɔ saya ta so yɛrɛ kɔnɔ.

Bɛɛ ka kan ka hakiritigiya jini

8 ¹ Yala hakiritigiya tɛ adamadenw welera wa?
² Yala faamuri tɛ a kan kɔrɔtara ka pɛrɛn wa?

² A bɛ lɔ yɔrɔ kɔrɔtaninw na, ani siradaw ra,
a bɛ lɔ sirafaranw na,

³ a bɛ lɔ dugu dondaw kɔrɔ,
a bɛ lɔ dugu donda siraw ra ka pɛrɛn:

⁴ «Aw mɔɔɔw, ne bɛ aw le welera!
Ne kan bɛ aw adamadenw le ma!

⁵ Aw nalomanw, aw ye ceguya degi!
Aw hakirintanw, aw ye hakiri sɔrɔ!

⁶ Aw ye mɛnni kɛ, sabu ne bena kuma nafamanw le fɔ,
ne bena ne da yɛlɛ ka cankumaw le fɔ.

⁷ Ne da bɛ kumajuman le fɔ,
ne nenkun bɛ kumajugu haramuya.

⁸ Ne darakuma bɛɛ terennin lo,
nanbarakuma ni kuma terenbari si tɛ bɔ ne da ra,

⁹ ne darakuma bɛɛ gbenin lo faamurikɛbagaw fɛ,
a bɛɛ ye kumajuman le ye lɔnnikɛbagaw fɛ.

¹⁰ Aw ye kɛ ne ta ladirikan fɛ ka tɛmɛ hali wari kan,
lɔnniya ka fisa ni sanin bɛɛ ra pumanman ye.

¹¹ Sabu hakiritigiya ka fisa ni lulu ye,

^{a7.14} O kɔrɔ ye ko ale bɔra ka na kanbelen wele, ka taga o sarakasogo le domu, nka can tɛ o ye.

mɔgɔ be ɲabɔ fen o fen fe, o si te se ka suma ni hakiritigiya ye.»

Hakiritigiya be min ke mɔgɔ ye

- ¹² «Ne min ye hakiritigiya ye, ne ni ceguya le siginin be ɲɔgɔn fe,
lɔnniya ni miiricogonuman be sɔrɔ ne le fe.
- ¹³ Matigi Ala ɲasiran be mɔgɔ min na, o tigi be kojugu kɔninya,
yerewasobaga, ani yerɛbonyabaga, ani sirajugu tagamabaga,
ani da min be kumayeɛma ke, ne be o kɔninya.
- ¹⁴ Ladiri ni hakiripuman be sɔrɔ ne le fe,
ne le ye faamuri ye, se bagaya be sɔrɔ ne le fe.
- ¹⁵ Ne le sababu ra, masacew sigira masaya ra,
ne le sababu ra, kuntigiw be se ka ko terenninw latige.
- ¹⁶ Ne le sababu ra, fagamaw sigira fanga ra,
ani mɔgɔbaw, ani dunuɲa kititigeɓagaw beɛ.
- ¹⁷ Ne kɔni, mɔgɔ minw be ne kanu, ne fana be olugu kanu,
minw be ne yɔrɔɲini, olugu be ne sɔrɔ.
- ¹⁸ Naforo ni bonya be ne le fe,
fenɲuman meentaw, ani wasa be sɔrɔ ne le fe.
- ¹⁹ Tɔnɔ min be sɔrɔ ne ra, o ka fisa ni sanin ye, a ka fisa ni sanin yereworo ye,
nafa min be ne ra, o ka fisa ni warigbe beɛ ra ɲumanman ye.
- ²⁰ Ne be tagama sira terennin le kan,
ne be teme cansiraw le fe.
- ²¹ Ne be ne kanubagaw fentigiya,
ka o ta naforomarayɔrɔw fa.»

Hakiritigiya be bɔ Ala yere le ra

- ²² «Ne worora kabini Matigi Ala ta baara damina ra,
tuma min na a tun ma a ta danfen fɔlɔw si dan ban.
- ²³ Ne sigira kabini wagatijan,
kabini fɔɓfɔɓ, k'a sɔrɔ dugukolo ma dan fɔɓ.
- ²⁴ Ne nana, k'a sɔrɔ jibaw tun te yi fɔɓ,
ne nana, k'a sɔrɔ bununjibaw si tun te yi fɔɓ;
- ²⁵ ne nana k'a sɔrɔ kuruw tun ma dan ban,
ne nana k'a sɔrɔ kongoriw tun ma sigi ban,
- ²⁶ o y'a sɔrɔ Ala tun ma dugukolo ni kongow dan fɔɓ,
a tun ma hali dunuɲa buguri fɔɓ dan ban.
- ²⁷ Wagati min Ala ka sankolo bla a nɔ ra, ne tun be yi;
wagati min a ka jibaw dantige,
- ²⁸ wagati min a ka sankabaw bla san fe,
wagati min dugukolo jukɔrɔjiw woyora ka bɔ ni baraka ye,
- ²⁹ wagati min a ka kɔgɔji dan yira,
janko a ji kana teme o danw kan,
wagati min a ka dugukolo jusigiyɔrɔ tagamasiyen ke,
- ³⁰ ne tun be a kere fe i ko baarakuntigi.
Lon o lon ne tun b'a diyanyako ke,
ka ɲagari a ɲa kɔrɔ tuma beɛ.
- ³¹ Ne tun be ɲagari a ta dugukolo kɔ kan,
ka ninsɔndiya adamadenw ce ra.»

Hakiritigiw le be ɲasuma sɔrɔ

- ³² «Ayiwa, sisan, ne dencew, aw ye ne lamen!
Minw be ne ta sira tagama, olugu ta ɲana!
- ³³ Aw ye ladiri lamɛn, ka ke hakiritigiw ye,
aw kana ladiri bla aw yere kɔ fe.
- ³⁴ Mɔgɔ min be ne lamɛn, o tigi ta ɲana,
mɔgɔ min be lɔ lon o lon ne ta so donda ra ka menni ke,
min be lɔ ne ta da ra, ka menni ke, o tigi ta ɲana.
- ³⁵ Sabu ni mɔgɔ min ka ne sɔrɔ, o tigi kera sitigi ye,
Matigi Ala be sɔn o tigi ma.

³⁶ Nka ni mɔɔ min ka ne kan bla, o tigi ka kojugu ke a yere le ra; mɔɔ o mɔɔ be ne kɔninya, o tigi be saya le kanu.»

Hakiritigiya ta welerikan

9 ¹ Hakiritigiya k'a ta bon samasen wolonfla lese,
a k'a ta bon lo.

² A ka beganw faga, ka minnifenw laben,
a ka domunikeyɔɔ laben.

³ A k'a ta baaraden sunguruw ci,
ko o ye taga peren k'a ta weleri lase mɔɔw ma;
o be lo dugu yɔɔ kɔɔtaninw le ra ka weleri ke:

⁴ «Mɔɔ o mɔɔ ye kolɔnbari ye, o ye teme yan!»
Minw hakiri ka dɔɔ, a b'a fo olugu ye ko:

⁵ «Aw ye na ne ta domuni ke,
ne ka minnifen min laben, aw ye na o min!

⁶ Aw ye nalomanya dabra, janko aw ye si sɔɔ,
aw ye faamuri sira ta.»

Hakiritigi ni hakirintan

⁷ Mɔɔ min be kumakolonfɔbaga ladi, o tigi be dɔɔyari le lase a yere ma,
mɔɔ min be mɔɔjugu jaraki, o tigi be maroya le lase a yere ma.

⁸ I kana kumakolonfɔbaga jaraki, ni o te, a be i kɔninya,
nka hakiritigi jaraki, ni o kera, a be i kanu.

⁹ Hakiritigi karan, ni o kera, do be fara a ta hakiritigiya kan;
lonniya yira mɔɔ terennin na, ni o kera, do be fara a ta lonni kan.

¹⁰ Matigi Ala nasiran, o le ye hakiritigiya damina ye,
Ala saninman lonniya, o le ye faamuri ye.

¹¹ Sabu, ne hakiritigiya, ne le sababu ra i si bena caya,
ne le sababu ra san caman bena fara i si kan.

¹² Ni i ye hakiritigi ye, i ta hakiritigiya nafa be i kan,
ni i ye kumakolonfɔbaga ye, i ta kumakolonfo kunko be i kelen kan.

Hakirintanya ta welerikan

¹³ Hakirintan be i ko muso dacamantigi,
a be i ko muso naloman, min te foyi lon.

¹⁴ A be sigi a ta so donda ra,
siganan do kan, dugu yɔɔ kɔɔtaninw na,

¹⁵ ka peren ka temebagaw wele;
minw terenna, ni o be tagara o ta sira fe, a be olugu wele:

¹⁶ «Mɔɔ o mɔɔ ye kolɔnbari ye, o ye teme yan!»
Minw hakiri ka dɔɔ a b'a fo olugu ye ko:

¹⁷ «Ji sonyanin le ka di,
denjuguya domuni le ka timi.»

¹⁸ Mɔɔw m'a lon ko a ta so ye saya ta yɔɔ le ye,
o m'a lon ko a be mɔɔ minw wele ko olugu bee be jigi saya dibi le ra.

Sulemani ta hakiritigiyakumaw

10 ¹ Masace Sulemani ta zanaw.

Den hakiriman b'a face jusu suma,
nka den hakirintan be a bamuso jusu kasi le.

² Naforojugu sɔɔri te mɔɔ nafa,
nka terenninya be mɔɔ kisi saya ma.

³ Matigi Ala te mɔɔ terennin to kɔɔ ra,
nka mɔɔjuguw be sama fen minw ko, Ala be o yɔɔ janya o ra.

⁴ Boro min ka suma baara ra, o be fagantanya lase mɔɔ ma,
nka boro min be timinadiya baara ra, o be mɔɔ fentigiya.

⁵ Den min be siman ladon simantigewagati ra, o ye den hakirman ye;
nka min be a ta ke sunɔɔ ye simankanwagati ra, o be mɔɔ lamaroya.

⁶ Dugawu le be mɔɔ terennin kan,
nka kuma farimanw le dogonin be mɔɔjugu da ra.

⁷ Mɔɔw hakiri be to mɔɔ terennin na, ka dugawu le ke a ye,
nka mɔɔjugu tɔɔ be tori.

⁸ Mɔɔ hakirman be sɔn ladirikan ma,
nka nalomanyakuma fɔbaga b'a yere halaki.

⁹ Mɔɔ min be tagama ni jusukun gbenin ye, o tigi ja siginin be tagama,
nka mɔɔ min te sira terennin ta, o ta kow bena bɔ kene kan.

¹⁰ Mɔɔ min b'a na komikomi janfa kosɔn, o be tɔɔ le lase mɔɔ ma,
nalomanyakuma fɔbaga b'a yere halaki^b.

¹¹ Mɔɔ terennin darakuma be si di mɔɔ ma,
nka mɔɔjugu da fara kuma farimanw le ra.

¹² Kɔninya be kere lawuri;
nka kanuya be hake bee datugu.

¹³ Hakiritigiyakumaw le be faamurikebaga da ra,
nka minw hakiri ka dɔɔ, bisan be jini olugu kɔ le kama.

¹⁴ Hakiritigiw be lonniya mara ka na,
nka naloman da b'a sama ka taga ni a ye a benyɔɔ le ra.

¹⁵ Naforitigiw ta naforo le ye o ta dugu barakaman ye,
nka fagantan ta fagantanya le ye a bensababu ye.

¹⁶ Mɔɔ terennin ta baara sara b'a sɔn si ra,
nka mɔɔjugu ta baara tɔɔ b'a bla jurumun na.

¹⁷ Mɔɔ min be ladirikan men, o be sisɔɔsira le kan,
nka min be ban korori ma, o b'a yere lafiri.

¹⁸ Mɔɔ min be kɔninya dogo a jusu ra, o da be faninya tige,
min be yaala ka mɔɔw tɔɔ cen, o ye hakirintan ye.

¹⁹ Kumacamantigi ni jurumun te ban,
nka mɔɔ min be se a da kɔɔ, o ye mɔɔ hakirman ye.

²⁰ Mɔɔ terennin ta kuma be i ko warigbe bee ra pumanman,
nka mɔɔjuguw ta jusukunnakow nafa ka dɔɔ.

²¹ Mɔɔ terennin ta kuma be mɔɔ caman nafa,
nka naloman be sa a ta hakiridɔɔya kosɔn.

²² Matigi Ala ta baraka le be mɔɔ fentigiya,
a fana te tɔɔ were si fara a kan.

²³ Kojuguke ye hakirintan diyanyako ye,

---

^b10.10 Kitabu dɔw kɔɔ a sebera ko: mɔɔ min b'a mɔɔɔɔɔɔ jaraki can kan, o tigi be hera le jini.

hakiritigiya fana ye mɔɔ faamurikebaga diyanyako ye.

²⁴ Mɔɔjugu be siran ko min na ɔ, o le b'a ɔ, nka mɔɔ terennin be nabɔ fen min fe, Ala be o di a ma.

²⁵ Ni folonkonto fiyera ka teme, mɔɔjugu be tunu, nka mɔɔ terennin be to a nɔ ra tuma bee.

²⁶ Minnifen kumunin be min ke mɔɔ jin na, sisi be min ke mɔɔ paden na, salibagato be o le ke a cibagaw ra.

²⁷ Matigi Ala nasiran be mɔɔ si janya, nka Ala be mɔɔjuguw si dɔɔya.

²⁸ Mɔɔ terenninw ta Alamakɔ laban ye nagari ye, nka mɔɔjugu jigi be cen.

²⁹ Matigi Ala ta sira ye mɔɔ jusukungbenin ta dogoyɔ le ye, nka minw be terenbariyakow ke, olugu halaki sababu lo.

³⁰ Mɔɔ terennin te jenge ka bɔ a nɔ ra ka ye, nka mɔɔjuguw tena to jamana kɔɔ fiyewu.

³¹ Hakiritigiyakumaw le be bɔ mɔɔ terennin da ra, nka kumayelema nenkun be tige.

³² Mɔɔ terennin da be kuma bennin fɔcogo lon, nka mɔɔjugu da be kumayelema le lon.

11 ¹ Matigi Ala be sumanikenan dayaganin tigi haramuya; nka kilo dafanin tigi ka di Ala ye.

² Yereyira be dɔɔyari lase mɔɔ ma, nka hakiritigiya ye mɔɔ majigininw ta ye.

³ Mɔɔɔnumanw ta jusukungbeninya be o bla siranuman kan, nka janfamɔɔw ta kumayelema be o halaki.

⁴ Naforo te foyi na Ala ta dimilon na, terenninya le be mɔɔ kisi saya ma.

⁵ Mɔɔ jusukungbenin ta terenninya le be a ta sira na, nka mɔɔjugu be ben a yere ta juguya kosɔn.

⁶ Mɔɔɔnumanw ta terenninya be o kisi, nka janfamɔɔw be mina jan na o yere ta nege kosɔn.

⁷ Ni mɔɔjugu sara, a jigi be ban, a tun k'a boromala a ta fangatigiya min kan, o bee be tunu.

⁸ Ni mɔɔ terennin degura, Ala b'a bɔsi, ka mɔɔjugu bla a nɔ ra.

⁹ Alanasiranbari b'a fe k'a mɔɔɔɔɔ halaki n'a da ye, nka mɔɔ terennin ta lonniya b'a kisi.

¹⁰ Ni mɔɔ terenninw ka hera ɔ, dugumɔɔw jusu be diya; ni mɔɔjuguw ka halaki, dugumɔɔw be nagarikanbaw bɔ.

¹¹ Mɔ̀gɔ̀numanw ta dugawu le be dugu lɔ,
nka mɔ̀gɔ̀juguw da be dugu ci.

¹² Mɔ̀gɔ̀ min b'a mɔ̀gɔ̀nɔ̀gɔ̀n dɔ̀gɔ̀ya, o hakiri ka dɔ̀gɔ̀,
nka mɔ̀gɔ̀ min ye faamurikebaga ye, o te kuma.

¹³ Nafigi be mɔ̀gɔ̀w ta gundow labɔ kene kan,
nka lanamɔ̀gɔ̀ be kow mara.

¹⁴ Ni ko jayirabagaw ka fɔn, jamana be ben,
nka ni ladibagaw ka caya, o le be na ni sesɔ̀rɔ̀ri ye.

¹⁵ Ni mɔ̀gɔ̀ min k'a kan di ka ke mɔ̀gɔ̀ wɛrɛ ta juru ko seere ye, o tigi be sege le la a yɛrɛ kan,
nka mɔ̀gɔ̀ min tɛ sɔ̀n k'a kan di mɔ̀gɔ̀ wɛrɛ ta ko ra, o tigi bɔ̀sira.

¹⁶ Muso jusunuman be bonya sɔ̀rɔ̀,
nka mɔ̀gɔ̀ farimanw be naforo dɔ̀rɔ̀n le sɔ̀rɔ̀.

¹⁷ Kɔ̀numankebaga ta kɔ̀numan tɔ̀nɔ̀ b'a yɛrɛ kan,
nka mɔ̀gɔ̀ hinabari be kojugu ke a yɛrɛ le ra.

¹⁸ Mɔ̀gɔ̀jugu ta sɔ̀rɔ̀ta tɛ foyi ja a ye,
nka mɔ̀gɔ̀ min be terenninya dan, o be sara janaman sɔ̀rɔ̀.

¹⁹ Terenninya be si di mɔ̀gɔ̀ ma,
nka ka tugu kojugu nɔ̀ fɛ, o be saya le lase mɔ̀gɔ̀ ma.

²⁰ Mɔ̀gɔ̀ minw jusukun terennin tɛ, Matigi Ala be olugu haramuya,
nka minw be sira terennin tagama, olugu ko ka di a ye.

²¹ Mɔ̀gɔ̀jugu kɔ̀ni jarakibari tɛna to fiyewu, sigiya tɛ o ra,
nka Ala be mɔ̀gɔ̀ terennin ni a ta duruja bɔ̀si.

²² Nunnasanin donna le nun na,
o ye muso cɛnuman hakirintan ye!

²³ Mɔ̀gɔ̀numan be sama fen min nɔ̀ fɛ, o ye kɔ̀numan dɔ̀rɔ̀n le ye,
nka mɔ̀gɔ̀jugu jigi be taga laban ni Ala ta dimi le ye a kan.

²⁴ Dɔ̀ b'a boro labla ka mɔ̀gɔ̀w sɔ̀n, nka dɔ̀ le be fara ale ta naforo kan,
dɔ̀ b'a tɛge gbeleya fɔ̀ k'a dama tɛmɛ, nka dɔ̀ le be fara ale ta fagantanya kan.

²⁵ Mɔ̀gɔ̀ min be tɔ̀w sɔ̀n, Ala be o wasa;
mɔ̀gɔ̀ min be ji ke tɔ̀w kɔ̀rɔ̀, Ala fana be ji ke o tigi kɔ̀rɔ̀.

²⁶ Mɔ̀gɔ̀ min be ban k'a ta siman fiyeere mɔ̀gɔ̀w ma, mɔ̀gɔ̀w be o tigi danga,
nka min be a ta siman fiyeere, dugawu be o tigi kan.

²⁷ Mɔ̀gɔ̀ min be tugu kɔ̀numan nɔ̀ fɛ, o tigi be mɔ̀gɔ̀w diyanyako le fɛ,
nka mɔ̀gɔ̀ min be kojugu yɔ̀rɔ̀nini, kojugu le bɛna o sɔ̀rɔ̀.

²⁸ Mɔ̀gɔ̀ min k'a boromala a ta naforo kan, o tigi be ben,
nka mɔ̀gɔ̀ terennin be nugu ka ja i ko flaburukura bɔ̀tɔ̀.

²⁹ Mɔ̀gɔ̀ min be kojugu lase a yɛrɛ ta so ma, o ta sɔ̀rɔ̀ta bɛna ke fɔ̀nɔ̀ le ye;
mɔ̀gɔ̀ naloman bɛna ke hakiritigi ta jɔ̀n ye.

³⁰ Mɔ̀gɔ̀ terennin be den min ke, o yiri ye sisɔ̀rɔ̀yiri le ye;
mɔ̀gɔ̀ hakiritigi le be mɔ̀gɔ̀w sɔ̀rɔ̀.

³¹ Hali mɔɔ terennin be a ta kewalew sara sɔɔ dunuɔa ra yan,
janko ka n'a fɔ mɔɔjugu ni jurumunkebaga!

12 ¹ Korori ka di mɔɔ min ye, lonniya ka di o tigi ye,
nka mɔɔ min be ban jarkiri ma, o ye naloman le ye.

² Mɔɔɔnuman ko ka di Matigi Ala ye,
nka mɔɔ min be kojugu ɔaninya, Ala be kiti ben o tigi kan.

³ Adamaden te sabati juguya baraka ra,
mɔɔ terennin ta lilinw te se ka yuguyugu ka bɔ o nɔ ra.

⁴ Muso barakaman ye a ce ta masafugula le ye,
nka min b'a ce lamaroya, ale be ke a ce fe i ko jorijugu min be mɔɔ kolo jimi.

⁵ Mɔɔ terenninw ta miiriya be can le kan,
nka mɔɔjuguw be tagama nanbara le kan.

⁶ Mɔɔjuguw darakumaw ye jan dogoninw le ye min be mɔɔ faga,
nka mɔɔɔnumanw darakan be o bɔsi.

⁷ Mɔɔjuguw bena yeɛma ka bɔ o nɔ ra, ka tunu pewu,
nka mɔɔ terenninw ta so lonin be to.

⁸ Hakiri min be mɔɔ fe, i be tando ka kapa ni o le ye,
nka mɔɔ kɔnɔɔjugu be dɔɔya.

⁹ Mɔɔw ye i mafiyenya k'a sɔɔ baaraden be i tɔɔ ra, o ka fisa,
sani i ye i yere bonya k'a sɔɔ hali domuni te sɔɔ i boro.

¹⁰ Mɔɔ terennin b'a janto a ta beganw na ka o baro,
nka mɔɔjugu ta hina ni a ta hinabariya bee ka kan.

¹¹ Mɔɔ min be a ta foro sene, o be domuni sɔɔ ka fa,
nka mɔɔ min be tugu fengbansanw nɔ fe, o hakiri ka dɔɔ.

¹² Naforo min sɔɔra kojugu sababu ra, mɔɔjugu be ɔabɔ o le fe,
nka mɔɔ terenninw ta lilinw b'a to o be den caman ke.

¹³ Mɔɔjugu be mina a yere ta kumakanjugu ta jan le ra,
nka mɔɔ terennin be bɔsi ka bɔ ɔagban na.

¹⁴ Darakanɔuman be kɔɔnuman caman lase mɔɔ ma;
ni mɔɔ boro ka baara min ke, i be o sara le sɔɔ.

¹⁵ Naloman ta sira ka ɔi ale yere ɔa na,
nka mɔɔ min be sɔn ladiri ma, o ye hakiritigi ye.

¹⁶ Naloman be a ta dimi yira yɔɔnin kelen na,
nka mɔɔ min be dɔɔyari sɔnmina, o ka cegu.

¹⁷ Mɔɔ min be can fɔ, kuma terennin le be bɔ o da ra,
nka seerejugu ta ye nanbara ye.

¹⁸ Mɔɔ kumabagajugu ta kuma be mɔɔ sɔɔ i ko kerekemuru,
nka hakiritigi ta kuma be mɔɔ jusu suma.

¹⁹ Da min be can fɔ, o be si sɔɔ tuma bee,
nka nenkun min be faninya fɔ, o ta wagati ye ɔakɔmiko kelen ye.

²⁰ Mɔgɔ minw be kojugu ɲaninya, nanbara le be olugu jusu ra,
nka minw be mɔgɔw ladi ka o bla hera sira kan, olugu bena ninsɔndiya.

²¹ Ala te kojugu si ben mɔgɔ terennin kan,
nka mɔgɔjuguw ni tɔɔɔ le be ɲɔgɔn na.

²² Da min be faninya fɔ, Matigi Ala be o haramuya,
nka mɔgɔ min be tagama ni kankelentigiya ye, o ko ka di a ye.

²³ Mɔgɔ min ka cegu, o te a ta lɔnniya wangola;
nka hakirintan be a ta hakirintanya fɔ kene kan ni a jusu bee ye.

²⁴ Mɔgɔ min boro be timinadiya baara ra, o tigi le be sigi kuntigiya ra,
nka mɔgɔ farifaganin ka kan ni jagboyabaaraw le ye.

²⁵ Mɔgɔ ta jusukunnahami b'a baraka ban,
nka kumakanɲuman be mɔgɔ ninsɔndiya.

²⁶ Mɔgɔ terennin be sira yira a mɔgɔɲɔgɔn na,
nka mɔgɔjugu ta sira b'a lafiri.

²⁷ Mɔgɔ farifaganin te se ka hali a ta sogo jeni a yere ye,
nka ka timinadiya baara ra, nafaba be o ra.

²⁸ Si be sɔɔ terenninya sira le kan,
saya te o sira kan.

13 ¹ Den hakiriman b'a face ta ladirikan men,
nka den kumakolonfɔbaga te sɔn jarakiri ma.

² Mɔgɔ darakan sababu ra, i be se ka fenɲuman sɔɔ k'a domu,
nka janfamɔgɔ be sama fariya dɔɔn le nɔ fe.

³ Mɔgɔ min b'a kumacogo kɔɔsi, o b'a nin tanga,
nka min da yelenin lo tuma bee, o b'a yere halaki.

⁴ Fen caman nege be salibagatɔ ra, nka a t'a sɔɔ,
nka mɔgɔ min be timinadiya baara ra, o be wasa.

⁵ Fen o fen ye faninya ye, mɔgɔ terennin be o kɔninya,
nka mɔgɔjugu be kuma ka tɔw dɔgɔya, ka o lamaroya.

⁶ Mɔgɔ jusukungbenin ta terenninya le b'a tanga,
nka jurumunkeɓaga ta kojugu b'a halaki pewu.

⁷ Dɔ b'a yere ke waritigi ye k'a sɔɔ foyi t'a fe,
dɔ fana b'a yere ke fagantan ye k'a sɔɔ naforoba b'a fe.

⁸ Naforotigi ta wari le ye a nin kunmabɔsara ye,
nka mɔgɔ si te fagantan jaraki.

⁹ Mɔgɔ terennin ta fitinayeelen be mana ka ɲa,
nka mɔgɔjugu ta fitina be faga le.

¹⁰ Yereyira be mɔgɔ bla kere dɔɔn le ra,
nka minw be sɔn ladiri ma, olugu ye hakiritigiw ye.

¹¹ Naforo min be na joona joona, o laban be tunu yɔɔninin kelen na,
nka mɔgɔ min be a ta sɔɔ dɔɔnin dɔɔnin, o ta be caya.

¹² Mɔɔɔ jigi be fen min kan, ni o fen meenna kojugu, a be i jusu kasi, nka fen min nege be mɔɔɔ ra, ni i ka o sɔɔɔ, o be dɔ fara i si kan.

¹³ Mɔɔɔ min be ladirikan mafiyenya, o juru bena sara o tigi ra, nka min be kuma jate, o tigi bena o baraji sɔɔɔ.

¹⁴ Hakiritigi ta ladirikan be si di mɔɔɔ ma, a be mɔɔɔ tanga saya ta janw ma.

¹⁵ Hakirijuman le be mɔɔɔ ko diya mɔɔɔw ye, nka janfamɔɔɔ ni sege le be jɔɔɔn na.

¹⁶ Mɔɔɔ ceguman be a ta ko ke ni jatemina le ye, nka hakirintan be a ta hakirintanya yira be ra.

¹⁷ Ciradenjugu be kojugu le lase mɔɔɔ ma, nka cirafɔbaga kankelentigi be jususuma le lase mɔɔɔ ma.

¹⁸ Mɔɔɔ min be ban ladiri ma, o laban ye fagantanya ni maroya ye, nka min be sɔn jarakiri ma, o be bonya sɔɔɔ.

¹⁹ Fen min lɔɔɔ be mɔɔɔ ra, ni i ka o sɔɔɔ, o ka di; ka kojugu dabra, o ye mɔɔɔ hakirintanw tana le ye.

²⁰ Mɔɔɔ min be tagama ni hakiritigiw ye, o be ke hakiritigi ye, nka mɔɔɔ min be hakirintan ke a jenjɔɔɔn ye, o be sege.

²¹ Kojugu le be jurumunkebagaw kɔ, nka mɔɔɔ terenninw ta sara ye koruman ye.

²² Mɔɔɔɔuman be cen mara a ta denw ta denw ye, nka jurumunkebaga b'a borofenw lajen k'a bla mɔɔɔ terennin le ye.

²³ Fagantan ta foro senenin siman be ja kosebe, nka ni terenninya ka mɔɔɔ min jen, o ta be be cen.

²⁴ Mɔɔɔ min be bisan bla, o tigi ta den ko man di a ye le; mɔɔɔ min b'a den kanu, ale b'a janto a ra k'a koro.

²⁵ Mɔɔɔ terennin be domuni ke ka wasa, nka mɔɔɔjugu kɔɔɔbara lakolon be to.

14 ¹ Muso hakiritigi be a ta so lɔ, nka muso hakirintan yere boro be a ta so ci.

² Mɔɔɔ min be sirajuman tagama, Matigi Ala nasiran be o tigi ra, nka min te sira terennin ta, o te Ala bonya.

³ Bere min be naloman ta yerebonya bɔ a ra, o ye a yere darakuma le ye; nka mɔɔɔ hakiritigi ta darakuma b'a bɔsi.

⁴ Ni senekemisi te yi, bondow lakolon be to, nka senekemisiw baraka sababu ra, siman caman be sɔɔɔ.

⁵ Seere kankelentigi te faninya tige, nka seerejugu be faninya caman fɔ.

⁶ Kumakolonfɔbaga be hakiritigiya jini, a t'a sɔɔɔ, nka faamurikebaga ta lonniya sɔɔɔ ka di.

⁷ I yere mabo mogo hakirintan na,
sabu i tena lonniyakuma si soro ka bo a da ra.

⁸ Mogo ceguman ta hakiritigiya ye k'a janto a temesiraw ra,
nka hakirintan ta nalomanya b'a lafiri.

⁹ Nalomanw te hakebo saraka* jate,
nka Ala be son mogonumanw ma.

¹⁰ Mogo jusukun yere le be a yere ta tawo silon,
mogo fana te se ka mogo were jusukun ta jagari silon.

¹¹ Mogojugu ta bon be ci,
nka mogonuman ta so be sabati.

¹² Mogo be sira do ye, ko a ka ni,
nka a laban be taga ke saya sira le ye.

¹³ Mogo be se ka yereko k'a soro tawo be a jusu ra,
jagari fana be se ka laban ni jusukasi ye.

¹⁴ Mogo sonkolon bena a ta kewale tawo soro,
mogonuman fana bena a ta tawo soro.

¹⁵ Naloman be la ko bee ra,
nka mogo ceguman b'a tagamacogo korosi.

¹⁶ Hakiritigi be siran kojugu na, k'a yere mabo a ra,
nka hakirintan te a yere mina, sabu a lanin be a yere ra.

¹⁷ Mogo min jusu gban ka di, o be hakirintanyakow ke,
mogo min be kojugu naninya, mogow be o tigi koninya.

¹⁸ Nalomanw be hakirintanya le soro o ninyoro ye,
nka lonniya masafugula le be biri mogo cegumanw kun na.

¹⁹ Mogojuguw bena o kinbiri gban mogonumanw koru,
mogo kewalejuguw bena o kinbiri gban mogo terenninw ta bondaw ra.

²⁰ Hali fagantan siginon b'a koninya,
nka naforotigi kanubagaw ka ca.

²¹ Ka i siginon dogoya, o ye jurumun le ye,
nka mogo min be makari janibagatow ra, o tigi ta jana.

²² Minw be kojugu naninya, yala olugu te o yere lafirira le wa?
Nka minw be kopuman naninya, olugu be to pumanya ni kankelentigiya ra.

²³ Mogo be sege baara o baara ra, tawo be soro o ra,
nka ka to kumagbansanfo ra, o be fagantanya doron le lase mogo ma.

²⁴ Hakiritigiw ta naforo le ye o ta masafugula ye,
nka hakirintan ta nalomanya te ke foyi ye ni nalomanya te.

²⁵ Seere canfobaga be mogo nin kisi,
nka seere faninyafobaga ta ye nanbara ye.

²⁶ Matigi Ala nasiran be mogo min na, jigiyaba le be o tigi fe,
o tigi be ke a ta denw fana dogoyoro ye.

²⁷ Ka siran Matigi Ala ꝓa, o be si di mɔɔ ma,
a be mɔɔ kisi saya ta janw ma.

²⁸ Ni jamana mɔɔw ka caya, o ye masace ta bonya le ye,
nka mɔɔntanya ye fagama ta ben sababu le ye.

²⁹ Mɔɔ min be sabari, o ta faamuri ka bon,
nka min jusu gban ka di, o be a ta nalomanya le yira.

³⁰ Jususuma ye mɔɔ farikolo keneya le ye,
nka ꝓangboya be i ko jorijugu min be mɔɔ kolo ꝓimi.

³¹ Ni mɔɔ min ka desebagatɔ minako juguya, o tigi k'a danbaga le mafiyenya,
nka ni mɔɔ min ka ꝓa fagantan ma, o tigi k'a danbaga le bonya.

³² Mɔɔjugu yerɛ ta kewalejugu le b'a laben,
nka mɔɔ terennin be jigiya sɔɔ hali a satuma ra.

³³ Hakiritigiya siginin be faamurikebagaw jusukun na,
nka hakiritigiya lɔnbaga tɛ hakirintanw cɛ ra.

³⁴ Terenninya le be jamana kɔɔta,
nka jurumun ye siyaw beɛ ta maroyako le ye.

³⁵ Baaraden min be tagama ni hakiri ye, o ko ka di masace ye,
nka baaraden min be maroyakow ke, a jusu be bɔ o kɔɔ.

15 ¹ Ka mɔɔ jaabi ni kumadiman ye o be a ta jusugban mala,
nka kumajugu be mɔɔ ta dimi lawuri.

² Lɔnniyakuma cɛ ka ꝓi hakiritigi da ra,
nka hakirintan da be nalomanyakumaw le fɔ.

³ Matigi Ala ꝓa be yɔɔ beɛ ra,
a be beɛ kɔɔsira, mɔɔjuguw fara mɔɔꝓumanw kan.

⁴ Nenkun min be kumadiman fɔ, o be i ko yiri min be si di mɔɔ ma,
nka min be mɔɔ janfa, o be mɔɔ jusu cɛn.

⁵ Naloman tɛ a face ta ladirikan jate,
nka mɔɔ min be sɔn korori ma, o ye mɔɔ ceguman ye.

⁶ Naforo caman be sɔɔ mɔɔ terennin ta so,
nka mɔɔjugu ta sɔɔta be sege le lase a ma.

⁷ Hakiritigiw da be lɔnniyakumaw le seri mɔɔw kan,
nka o ꝓɔɔn tɛ se ka bɔ hakirintanw jusukun na.

⁸ Matigi Ala be mɔɔjugu ta saraka haramuya,
nka a be mɔɔꝓumanw ta Aladaari mina.

⁹ Matigi Ala be mɔɔjugu ta kewalew haramuya,
nka minw tugunin be terenninya kɔ, a be olugu kanu.

¹⁰ Mɔɔ min be sirapuman bla, kororigbelɛn le bena se o tigi ma;
mɔɔ min tɛ sɔn jarakiri ma, o le be ke o tigi ta saya sababu ye.

¹¹ Saya dibi ni lahara dibi, o si dogonin tɛ Matigi Ala ꝓa kɔɔ,
janko ka n'a fɔ adamaden jusukun!

¹² Ka kumakolonfɔbaga jaraki, o man di a ye,
o kosɔn a tɛ sɔn ka taga hakiritigiw fɛ.

¹³ Jusudiya bɛ mɔgɔ pada cɛna,
nka jusukasi bɛ mɔgɔ ninsɔngboya.

¹⁴ Mɔgɔ faamurikebaga le bɛ lɔnniya jini,
nka nalomanya le ye hakirintanw ta baro ye.

¹⁵ Lon bɛɛ ye lonjugu ye janibagatɔ fɛ,
nka mɔgɔ wasanin bɛ janagbɛ le ra wagati bɛɛ.

¹⁶ I borofɛn ye dɔgɔya, nka Matigi Ala nasiran ye kɛ i ra,
o ka fisa i ye naforoba sɔrɔ ka to nagban na.

¹⁷ Ka flaburunan gbansan domu ni i kanubaga ye,
o ka fisa i ye taga misisogo tɔrɔnin domu ni i kɔninyabaga ye.

¹⁸ Mɔgɔ jusu gbannin bɛ kɛrɛ lawuri,
nka mɔgɔ sabarinin bɛ kɛrɛ mala.

¹⁹ Ɔjaniw bɛ wuri ka salibagatɔ ta temɛsira bɛɛ datugu,
nka mɔgɔnuman ta sira ye siraba gbɛnin le ye.

²⁰ Den hakiriman b'a face jusu suma,
nka adamaden hakirintan b'a bamuso dɔgɔya.

²¹ Mɔgɔ min hakiri ka dɔgɔ, nalomanya ye o tigi fɛ nagariko le ye,
nka mɔgɔ faamurikebaga bɛ teren ka taga a ta sira fɛ.

²² Ni mɔgɔw ma sigi ka kuma ka sɔrɔ ka baara min dabɔ, o baara bɛ cɛn,
nka ni ladibagaw cayara, baara bɛ na.

²³ Kuma jaabikonuman, o bɛ mɔgɔ ninsɔndiya;
ka kuma fɔ a fɔwagati ra, o ka di dɛ!

²⁴ Sira min bɛ yɛlɛn san fɛ, janamanya sira, mɔgɔ hakiriman bɛ o le ta;
sira min bɛ jigi ka taga saya ra, a b'a yɛrɛ kisi o sira ma.

²⁵ Matigi Ala bɛ yɛrɛbonyabaga ta bon ben,
nka a b'a janto muso cɛ sanin ta yɔrɔ ra.

²⁶ Matigi Ala bɛ janinyajuguw haramuya,
nka kumanumanw saninyanin lo a na kɔrɔ.

²⁷ Mɔgɔ min tɛ fa naforojugu ra ka ye, o tigi bɛ bɔnɔ lase a ta so ma,
nka bonya min bɛ mina dogo ra, mɔgɔ min bɛ o haramuya, o tigi bɛ si sɔrɔ.

²⁸ Mɔgɔ terennin bɛ miiri fɔlɔ ka sɔrɔ ka mɔgɔ jaabi,
nka mɔgɔjugu da bɛ kumakolonw dɔrɔn le fɔ.

²⁹ Matigi Ala b'a yɛrɛ mabɔ mɔgɔjuguw ra,
nka a bɛ mɔgɔ terenninw ta Aladaari lamɛn.

³⁰ Flɛrikɛcogonuman bɛ mɔgɔ jusu diya;
ka kibaro diman lamɛn, o bɛ mɔgɔ kolow kɛnɛya.

³¹ Jarakirikuma min bɛ mɔgɔ bla siranuman kan, ni mɔgɔ min k'a toro malɔ o ra,
o tigi bɛ se ka sigi hakiritigiw cɛ ra.

³² Mɔɔɔ min be ban ladiri ma, o tigi t'a nin fe,
nka mɔɔɔ min be jarakirikumaw lamɛn, o be hakiri sɔɔɔ.

³³ Matigi Ala nasiran be mɔɔɔ karan hakiritigiya ra,
nka yeremajigi kɔ ye bonya ye.

Matigi Ala le ye Setigi ye fen bee ra

16 ¹ Adamaden kɔni be ko miiri a jusukun na,
nka ni Matigi Ala da ka min latige, o le be ke.

² Mɔɔɔ ta kewalew bee bennin lo a yere na na,
nka Matigi Ala le be mɔɔɔ ta miiriya cogo lon.

³ I ta kow bee to Matigi Ala boro,
ni o kera, i ta koketaw be na.

⁴ Matigi Ala ka fen bee dan kun do le ra,
hali mɔɔɔjugu, ale danna lonjugu le koson.

⁵ Matigi Ala be mɔɔɔ yadanin haramuya;
sigiya t'a ra, Ala tena a to ni a ma a ta hakew juru sara a ra.

⁶ Ka kojuman ke, ani ka can sira tagama, o be mɔɔɔ ta kojugu kafari,
Matigi Ala nasiran fana be mɔɔɔ bo sirajugu kan.

⁷ Ni mɔɔɔ ta kewalew diyara Matigi Ala ye,
a be hera don hali i ni i juguw ce.

⁸ I ta sɔɔɔta ye dogoya, nka i ye ke mɔɔɔ terennin ye,
o ka fisa sani i ta sɔɔɔta ye caya, k'a sɔɔɔ i be tagama terenbariya le ra.

⁹ Adamaden be a ta koketaw jate mina a jusukun na,
nka Matigi Ala le b'a temesira yira a ra.

Masacew ta ko

¹⁰ Masace darakuma be i ko Ala ta kuma,
o koson ni a be kiti tige, a da man kan ka firi kuma ra.

¹¹ Sumanikɛnan bennin ni a sumanikefen bee ye Matigi Ala ta le ye,
kilo dafanin min o min be bɔɔɔ kɔɔɔ, o bee ye a ta fen latigenin le ye.

¹² Masaw be kewalejuguw haramuya,
sabu terenninya le be masaya sabati.

¹³ Kuma terenninw ka di masaw ye;
mɔɔɔ min be can fo, o tigi ko ka di o ye.

¹⁴ Masace ta jusugban ye saya ta ciraden le ye,
nka mɔɔɔ hakiritigi be se k'a jusu suma.

¹⁵ Ni ninsɔɔndiya be masace nada kan, mɔɔɔw be si sɔɔɔ,
ni mɔɔɔw ko diyara a ye, a be ke i ko sankaba minw be sanji laban lana.

Adamadenya minacogo

¹⁶ Ka hakiritigiya sɔɔɔ, o ka ni ka teme sanin kan pewu!
Ka faamuri sɔɔɔ, o ka fisa ni warigbe sɔɔɔri ye pewu!

¹⁷ Mɔɔɔɔnumanw be o temesira mabo kojugu ra;
ni mɔɔɔ min b'a temesira kɔɔsi, o tigi b'a jantora a yere nin le ra.

¹⁸ Yerebonya ko ye halakiri ye,
waso ko ye ben ye.

¹⁹ Ka i yere majigi ka sigi ni mɔgo sabarininw ye,
o ka fisa sani i ye taga sigi ni yerebonyabagaw ye ka o ta benkanfenw domu.

²⁰ Mɔgo min b'a hakiri sigi ka kuma lamɛn, o tigi be hera sɔɔ,
mɔgo min b'a jigi la Matigi Ala kan, o tigi ta be na.

²¹ Hakiritigiya be mɔgo min jusukun na, o tigi le be wele ko faamurikebaga,
kumacogonuman fana be mɔgo ta kuma baraka bonya.

²² Mɔgo min be tagama ni hakiri ye, hakiri be si di o tigi ma,
nka nalomanw ta sege be bo o yere ta nalomanya le ra.

²³ Mɔgo hakiritigi jusukun le b'a da sɔn hakiri ra,
a be baraka don a ta darakumaw ra.

²⁴ Kumadiman ye li le ye,
a be i jusu diya, a be i fari fana keneya.

²⁵ Mɔgo be sira do ye, ko a ka ni,
nka a laban be taga ke saya sira le ye.

²⁶ Kɔngɔ le be baarakebaga bla baara ra,
sabu mɔgo da le b'a jɔni k'a bla baara ra.

²⁷ Mɔgo sɔnkolon be kojugu le labɛn,
a darakuma be i ko tasuma farimanba.

²⁸ Kumayelemabaga be mɔgow bla jɔɔn na,
nafi gi be terimanw faran.

²⁹ Mɔgo fariman b'a mɔgojɔɔn nege,
k'a bla sirajugu kan.

³⁰ Mɔgo min b'a na tugu ka kojugu miiri,
mɔgo min b'a dagbolo kin, o tigi ka kojugu ke ka ban.

³¹ Kɔɔya ta kunsigibe ye bonya masafugula le ye,
mɔgo min be sira terennin tagama, o le b'a sɔɔ.

³² Sani i ye ke kerekecfari ye, ke mɔgo sabarinin ye, o le ka fisa;
sani i ye ke kerekece ye min be dugu mina, ke mɔgo ye min b'a yere mina, o le ka fisa.

³³ Mɔgow be kara la* janko ka kow latige,
nka ni ko o ko latigera, i b'a sɔɔ o bɔra Matigi Ala yere le ra.

17 ¹ Burukunkurun jalan, o ni nasuma,
o ka fisa ni bon fanin ye sogo ra, nka lon o lon kere.

² Jɔnce hakiriman, o laban be ke a matigice ta denkolon kuntigi ye;
o jɔnce le bena cen ta ni a matigice dence tɔw ye.

³ O be warigbe don daganin kɔnɔ tasuma ra, ka sanin yeele furune kan, k'a silɔn,
nka Matigi Ala le be adamaden jusukun segesege.

⁴ Kojugukebaga le b'a janto mɔgojuguw ta kuma ra,
faninyatigebaga le b'a toro malɔ ka kumajuguw lamɛn.

⁵ Mɔ̀gɔ min bɛ fagantan lɔ̀gɔbɔ, o tigi b'a danbaga le mafiyɛnya, mɔ̀gɔ min bɛ jagari dɔ ta cɛnri kosɔn, Ala tena o tigi jarakibari to.

⁶ Cɛkɔ̀rɔ̀baw ta masafugula ye o mamadenw le ye, denw fana ta kunkɔ̀rɔ̀tasababu ye o worobagaw ye.

⁷ Mɔ̀gɔkunntan ni kumafɔ̀kojuman man kan, janko ka n'a fɔ̀ fagama ni faninya!

⁸ Minw bɛ bonyafenw di mɔ̀gɔw ma dogo ra, a bɛ olugu ja na ko fla le bɛ o bonyaw ra, ko ni i ka bonya di dɔ̀rɔ̀n, ni i boro ka don fɛn o fɛn na, o bɛ ja.

⁹ Mɔ̀gɔ min bɛ hake yafa, o bɛ kanuya le jini; nka min bɛ to ka kɔ̀segi hakekow kan, o b'a teriw mabɔ a yere ra.

¹⁰ Jarakiko kelen bɛ min ja faamurikebaga ye, hali bisan ja kemɛ tɛ o ja hakirintan ye.

¹¹ Mɔ̀gɔjugu tɛ foyi jini ni murutiri tɛ; o ra, ciraden hinabari dɔ le bɛna ci a kama.

¹² Ka bɛn ni wara dɔ ye min denw bɔsira a ra, o ka fisa sani i ye bɛn ni hakirintan dɔ ye min bɛ a ta nalomanyakow ra.

¹³ Mɔ̀gɔ min bɛ kojuman sara ni kojugu ye, kojugu tena mabɔ o tigi ta so ra ka ye.

¹⁴ Ka kere lawuri, ani ka jiwoyoba tɛmesira dayelɛ, o bɛɛ ye kelen ye; o ra, sani sɔ̀sɔ̀ri ye na gban, i yere kun bɔ.

¹⁵ Mɔ̀gɔ min bɛ jo di kojugukebaga ma, ani min bɛ kiti ben mɔ̀gɔ terennin kan, Matigi Ala bɛ o mɔ̀gɔ fla bɛɛ haramuya.

¹⁶ Ka hakiritigiya sansɔ̀ngɔ don hakirintan boro, o bɛ mun le ja? Mɔ̀gɔ min tɛ miiri, o bɛ se ka hakiritigiya san cogo di?

¹⁷ Mɔ̀gɔ ta teri bɛ i kanu wagati bɛɛ, balemaya fana kun ye jɔ̀gɔndɛmɛ ye degu wagatiw ra.

¹⁸ Mɔ̀gɔ min hakiri ka dɔ̀gɔ, o le bɛ sɔ̀n ka layiri ta, k'a yere kɛ mɔ̀gɔ wɛrɛ ta juru ko seere ye.

¹⁹ Kɛrɛ ka di mɔ̀gɔ min ye, jurumun le ka di o ye, mɔ̀gɔ min b'a yere kɔ̀rɔ̀ta, o tigi b'a yere ta cɛnri le jini.

²⁰ Mɔ̀gɔ min jusukun terennin tɛ, o tɛ hera sɔ̀rɔ̀, kojugu fana bɛ ben kumayɛlemabaga le kan.

²¹ Ni mɔ̀gɔ min ka den hakirintan woro, o tigi ta ye jusukasi ye, denkolon face tɛ se ka ninsɔ̀ndiya.

²² Jusudiya ye fla janaman le ye, nka jusukasi bɛ mɔ̀gɔ baraka ban.

²³ Mɔ̀gɔjugu bɛ bonyafen mina k'a dogo a ta deregeba jukɔ̀rɔ̀, ka can yelema k'a kɛ faninya ye.

²⁴ Mɔ̀gɔ faamurikebaga ta miiriya bɛ hakiritigiya le kan tuma bɛɛ, nka hakirintan ta miiriya bɛ yaala ka taga fɔ̀ dugukolo dan na.

²⁵ Den hakirintan be dimi don a face ra,
ka jusukasi bla a bamuso ra.

²⁶ Ka baga mɔgɔ terennin ma ka wari ben a kan ko a y'a sara, o man ji;
ka baga fagama ma k'a bugɔ a ta kojuman kosɔn, o ma ben.

²⁷ Mɔgɔ min b'a kumacogo kɔrɔsi, o tigi ka ko lɔn,
mɔgɔ min hakiri siginin lo, o tigi ye faamurikebaga ye.

²⁸ Hali naloman, ni a ka se ka je, a be jate hakiritigi ye;
ni a ka se a da kɔrɔ, a be jate faamurikebaga ye.

18 ¹ Kelennamɔgɔ b'a yere negerakow le jini,
fen o fen be se k'a sɔn hakirijuman na, a be ban o bee ma.

² Hakirintan mako te faamuri ra,
nka k'a yere kɔnɔnɔkɔw fɔ, o ka di a ye.

³ Kojuguke be na ni dɔgɔyari ye,
yere mafiyenyari, o be na ni lebu ye.

⁴ Kuma be i ko ji min ka dun, i ko kɔ min fara fɔ ka bɔ kene ma;
hakiritigiya be sɔrɔ kuma le ra.

⁵ Ka fara kojugukebaga kan,
ka jo bɔsi mɔgɔ terennin na kiti ra, o man ji.

⁶ Hakirintan da le b'a bla kere ra,
a yere darakuma le be bugɔri lase a ma.

⁷ Hakirintan yere darakuma le be kojugu ben a kan,
a yere ta kumaw le be ke jan ye k'a mina.

⁸ Nafigi darakan be i ko domunifen diman,
i b'a kunu cogo min na, a be jigi i kɔnɔbara ra ten.

⁹ Mɔgɔ min b'a boro sumaya baara ra,
o ye cenrikebaga dɔgɔce le ye.

¹⁰ Matigi Ala tɔgɔ be i ko kerekunbenbon,
mɔgɔ terennin be bori ka taga don o so kɔnɔ k'a yere kisi.

¹¹ Naforitigi ta naforo ye a ta dugu barakaman le ye,
a b'a miiri ko kogojan lo, min b'a tanga fen bee ma.

¹² Ni yerebonya ka don mɔgɔ jusukun na, o kɔ ye cenri ye,
nka yere majigi kɔ ye bonya ye.

¹³ Mɔgɔ min be kɔrɔtɔ ka kuma jaabi k'a sɔrɔ a m'a bee lamɛn fɔlɔ,
o ta ye nalomanya le ye, a laban fana ye maroya ye.

¹⁴ Mɔgɔ jusukun le be baraka don a ra k'a to a ye bana sɔnmina,
nka ni i jusu cenna ka ban, mun le be se ka i deme?

¹⁵ Faamuri jusu be mɔgɔ min fe, o le be lɔnniya sɔrɔ,
hakiritigi toro be lɔnniyakumaw le jini.

¹⁶ Mɔgɔ ta bonyafenw le be sira dayele a ye,
fɔ ka taga a lase fagamaw kɔrɔ.

¹⁷ Ni mɔ̀gɔ min kɔ̀nna k'a ta jafɔ kititigeyɔ̀rɔ ra, a be ke i n'a fɔ jo be ale le fe,
fɔ mɔ̀gɔ were le ye na, ka na o ko segesege, can yere be sɔ̀rɔ ka lɔ̀n.

¹⁸ Karala be kere ban,
a be fangatigiw faran ka o bɔ jɔ̀gɔn na.

¹⁹ Ka gbara i balema tɔ̀jɔ̀nin na, o ka gbelen ka teme dugu barakaman minari kan;
Masabonba donda belen kari ka di ka teme kereban kan.

²⁰ Mɔ̀gɔ da be min fɔ, i be se ka i ta domuni sɔ̀rɔ o sababu ra,
i darakuma be se ka ke sababu ye ka i wasa.

²¹ Saya ni si be sɔ̀rɔ adamaden nenkun na,
ni kuma ka diya mɔ̀gɔ min ye, o tigi fana be kuma tɔ̀nɔ sɔ̀rɔ.

²² Ni mɔ̀gɔ ka muso sɔ̀rɔ, a ka fenɔuman sɔ̀rɔ,
Matigi Ala ka koɔumanba le ke a ye fana.

²³ Fagantan ta kuma ye makarikanw le ye,
nka naforotigi ta jaabiri ye kumagbelenw le ye.

²⁴ Mɔ̀gɔ jenɔ̀gɔn dɔ̀w be cenri le lase i ma,
nka teri dɔ̀ be yi, o be nɔ̀rɔ i ra ka teme hali i balema kan.

19 ¹ Fagantan min jusukun gbenin lo,
o ka fisa ni mɔ̀gɔ hakirintan ye min da te kuma terennin fɔ.

² Ka don ko ra ni jusugban ye k'a sɔ̀rɔ i ma jatemina ke fɔlɔ, o man jiri;
teriyakojuju fana be mɔ̀gɔ lafiri.

³ Adamaden ta nalomanya le be cenri lase a ma,
o kɔ, a b'a jusu bɔ Matigi Ala kɔ̀rɔ.

⁴ Naforo be mɔ̀gɔ teriw caya,
nka desebagatɔ teri be ban a ra.

⁵ Seerejuju jarakibari tena to fiyewu,
faninyafɔbaga fana tena bɔsi.

⁶ Mɔ̀gɔ caman b'a fe ka o yere ko diya fagamaw ye,
mɔ̀gɔ min be mɔ̀gɔ sɔ̀n, bee be ke o teri ye.

⁷ Fagantan balemaw bee b'a kɔ̀ninya,
janko ka n'a fɔ a teriw; olugu be o yere mabɔ a ra le;
hali ni a b'a fe ka kuma ni dɔ ye, a te mɔ̀gɔ si ye.

⁸ Mɔ̀gɔ min be hakiri jini, o tigi b'a yere nin kanu;
mɔ̀gɔ min be faamuri jini, o tigi bena fenɔuman sɔ̀rɔ.

⁹ Seerejuju jarakibari tena to fiyewu,
faninyafɔbaga fana bena halaki.

¹⁰ Mɔ̀gɔ hakirintan man kan ni mɔ̀gɔbaya ye,
jɔ̀n fana man kan ka sigi kuntigiya ra fagamaden kunna.

¹¹ Mɔ̀gɔ min be tagama ni hakiri ye, o tigi sabarinin lo;
mɔ̀gɔw b'a hake ta, a te o jate minke, o le ye a ta bonya ye.

¹² Masace diminin mankan be i ko jaranbelen kasikan,

nka a ta numanya be i ko gomiji min be sumaya jigi binw kan.

¹³Den hakirintan be bono le lase a face ma,
musow ta kere fana ye kodablabari le ye, i ko ji min be tonitoni tuma bee.

¹⁴Mogo be se ka bon ni naforo soro cen ye i face fe,
nka muso hakiriman dibaga ye Matigi Ala le ye.

¹⁵Salibagatoya be mogo bla sunogoba le ra;
mogo farifaganin le fana be to kongo ra.

¹⁶Mogo min be kuma lamen, o tigi b'a nin kisi,
nka mogo min t'a tagamacogo korosi, o tigi be sa.

¹⁷Ni mogo min ka makari desebagato ra, o tigi ka juru le don Matigi Ala ra;
Ala bena a ta kopuman sara a ye.

¹⁸I den koro a korowagati ra,
nka i kana dimi a koro k'a faga.

¹⁹Mogo jusu fariman ta fariya hake ka kan ka bo a ra,
ni o te, ni i k'a to yi, i bena a to a b'a jogon were le ke tuun.

²⁰Ni i be ladirikan men, ka son karan ma,
a laban i fana be ke hakiritigi ye.

²¹Miiriya caman be mogo jusukun na,
nka Matigi Ala ka min latige, o le be ke.

²²Min be pini adamaden fe, o ye kopuman ye;
nka fagantan belen ka fisa ni faninyatigebaga ye.

²³Matigi Ala nasiran be si di mogo ma,
a be i wasa, i be si hera ra, kojugu si te se i ma.

²⁴Salibagato b'a boro don tominan kono,
nka a te se k'a lase hali a da ma.

²⁵Ni i ka kumakolonfobaga bugo, ni naloman ka o ye, ale be ceguya;
ni i ka faamuribaga jaraki ko do ra, a be faamuri soro.

²⁶Den min b'a face minako juguya, k'a bamuso gben,
o ye denkolon le ye, den min be mogo lebu.

²⁷Ne dence, ni i koni b'a fe ka i yere mabo lonniyakuma ta sira kan,
o tuma i ye ladirikanw lamenni dabra.

²⁸Seere sonkolon mako te can ra,
kojugu ka di kojugukebaga ye i ko to.

²⁹Toro labenna kumakolonfobagaw kama,
bugoribere fana labenna hakirintanw ko kama.

20¹Duven be mogo bla kumakolonfo ra, minnifen fariman be mogo bla mankanci ra,
ni mogo o mogo ka a yere bla o ra, o tigi te ke hakiritigi ye.

²Masace diminin ta jatige be i ko jarakanbelen kasikan jatige;
ni mogo min k'a jusu wuri, o tigi ka kojuguba ke a yere ra.

³ Ka i yere mabo kerekow ra, mɔɔ ta bonya be o le ra,
nka naloman bee ka teli ka don kere ra.

⁴ Nene koson, salibagato te son ka bo ka taga sene ke,
ni simantigewagati nana se, a be siman jini a te foyi soro.

⁵ Adamaden jusukun ta kolatigeninw be i ko kolon min ji yoro ka jan,
nka mɔɔ faamurikebaga be se ka o ji bi.

⁶ Mɔɔ caman be o yere ta kopuman lakari,
nka lanamɔɔ yere, o soro man di.

⁷ Mɔɔ terennin jusukun gbenin lo,
a ta den minw be to a ko fe, olugu ta jana!

⁸ Ni masace sigira a ta kititigesiginan kan,
a ja be kojugu bee ye k'a lon.

⁹ Jon le be se k'a fo ko: «Ne ka ne jusukun ko k'a gbe,
ne saninyara ka bo ne ta jurumun bee ra?»

¹⁰ Ka kilo yelema, walama ka sumanikeminan yelema,
Matigi Ala be o ko fla bee haramuya.

¹¹ Hali denfitini ta kewalew b'a yira a bena ke mɔɔ suguya min ye,
ni a bena ke mɔɔ terennin ye, ani mɔɔsoɔbe, o be lon a ta kewalew fe.

¹² Matigi Ala le ka toro dan menni kama,
ka ja dan yeri kama.

¹³ I kana a to sunoɔ ye diya i ye ka teme, ni o te, fagantanya bena ben i kan,
i ja ye, ni o kera, i be fa domuni na.

¹⁴ Sannikebaga b'a fo ko: «Nin man jini, nin man jini fiyewu!»
Nka ni a k'a ko don, a b'a fo ko ale ka fenuman soro.

¹⁵ Sanin be soro, lulu caman fana be soro,
nka lonniyakuma dawula ka bon ni a bee ye.

¹⁶ Ni mɔɔ min k'a yere ke mɔɔ were ta juru ko seere ye,
o tigi ta derege ka kan ka mina a ra ka o juru tonomasigi;
ni mɔɔ min ka layiri ta, ko a be lo ni mɔɔ were ta ko ye,
fen do ka kan ka mina o tigi ra k'a ke a sarati ye.

¹⁷ Domuni min sorora nanbara ra, o ka di mɔɔ da ra,
nka a laban be ke berekoro le ye ka i da fa.

¹⁸ Ladiri le be mɔɔ ta koketaw ja,
sani i ye taga kere ra, i ka kan ka hakiri jini folo.

¹⁹ Nafigi be mɔɔw ta gundow labo kene kan,
mɔɔ min da ka fiyen, i kana o tigi ke i jentogon ye.

²⁰ Ni mɔɔ min k'a face ni a bamuso mafiyenya,
o tigi ta fitina be faga k'a to dibiba ce ma.

²¹ Naforo min barara ka soro joona joona,
a laban, baraka te ke o ra.

²² I kana a fɔ ko: «Ne bɛna nin kojugu juru sara le!»
A to Matigi Ala ma, ale bɛna i bɔsi.

²³ Kilo suguya fla, fiyeerefɛn kelen, Matigi Ala bɛ o haramuya;
sumanikɛnan dayaganin, o man ni.

²⁴ Mɔgɔ ta dunɔnalatigɛ bɛ Matigi Ala le boro,
o kosɔn adamaden yɛrɛ tɛ se ka foyi faamu a yɛrɛ ta kow ra.

²⁵ Mɔgɔ min b'a da teliya k'a fɔ ko: «Ne bɛ nin di Matigi Ala ma»,
o dajuru tanin kɔ a bɛ sɔrɔ ka miiri, o tigi b'a yɛrɛ sen don jan le ra.

²⁶ Masacɛ hakiritigi bɛ mɔgɔjuguw fiyɛ, ka o woloma ka bɔ mɔgɔ tɔw cɛ ra,
a bɛ simangbasiwotoro senw yɛlɛn o kan ka tɛmɛ.^c

²⁷ Matigi Ala ta fitina bɛ yeelen bɔ adamaden nin kɔnɔ,
o le bɛ mɔgɔ jusukun kɔnɔnɔyɔrɔ bɛɛ sɛgɛsɛgɛ.

²⁸ Numanya ni kankelentigiya, o le bɛ masacɛ tanga,
kojuman le bɛ baraka don a ta fanga ra.

²⁹ Kanbelenw ta masiri ye o ta baraka le ye,
nka kunsigigbɛ ye mɔgɔkɔrɔbaw ta nɔrɔ ye.

³⁰ Bisan ta jorinɔw, o ye kojugukɛbaga ta kojugu fla ye;
a bɛ bugɔri min mina, o le b'a jusukun saninya.

21 ¹ Masacɛ jusukun bɛ Matigi Ala boro kɔnɔ i ko jiwoyo,
ni fan min k'a diya, a b'a jasin o fan na.

² Mɔgɔ ta kewalew bɛɛ ka ni a yɛrɛ ja na,
nka Matigi Ala le bɛ mɔgɔ jusukun cogoya lɔn.

³ Ka terenninya ni can sira tagama,
Matigi Ala fɛ, o le ka fisa ni sarakabɔ ye.

⁴ Yɛrɛyira bɛ o flerikɛcogo ra, yɛrɛbonya bɛ o jusukun na;
mɔgɔjuguw ta dawula bɛɛ ye jurumun le ye.

⁵ Mɔgɔ min bɛ jatemina kɛ a ta baara ra, o laban bɛ nafa sɔrɔ,
nka mɔgɔ min bɛ kɔrɔtɔ kow ra, o tigi bɛ fagantanya.

⁶ Ka naforo sɔrɔ faninya sababu ra,
o bɛ i ko fɔnɔ tɛmɛtɔ, min bɛ saya lase mɔgɔ ma.

⁷ Mɔgɔjuguw ta kewalejuguw le bɛna kɛ o minasababu ye,
sabu o tɛ sɔn ka can sira tagama.

⁸ Kojugukɛbaga ta kewalew si terennin tɛ,
nka mɔgɔ jarakibari tagamacogo ka ni.

⁹ Ka si logologonin dɔ ra biribon kunna^d, o belɛn ka fisa,
sani i ye si ni muso kerɛtigɛbaga ye bon kelen na.

¹⁰ Mɔgɔjuguw jusukun bɛ sama kojugu le nɔ fɛ,

^c20.26 O kɔrɔ ye ko a b'a kɛ i ko simangbasibagaw b'a kɛ cogo min na: O bɛ siman gbasi, k'a fiyɛ, walama o bɛ wotoro senw bori a kan k'a naga bɔ a ra.

^d21.9 O wagati ta bonw tun ye biribonw le ye. Mɔgɔ tun bɛ se ka la o bonw san fɛ fundeninwagati ra, nka a tun man kan ka kɛ mɔgɔ siyɔrɔ ye.

a te makari hali a teri ra.

¹¹ Ni i ka kumakolonfɔbaga bugɔ, ni naloman ka o ye, ale be hakiri sɔrɔ; ni i ka hakiri di hakiritigi ma, o be dɔ fara a ta lonniya kan.

¹² Terenninya tigi Ala na lonin be mɔɔjugu ta so ra, a be halakiri ben mɔɔjuguw kan.

¹³ Ni mɔɔ min k'a toro datugu dɛɛbagatɔ kulekan na, lon dɔ ale yere fana bɛna kule, nka mɔɔ tena a jaabi.

¹⁴ Ka bonyafen dogo k'a di mɔɔ ma, o b'a tigi ta dimi mala, ka bonyafen dogo i ta deregeba jukɔrɔ k'a di mɔɔ ma, o b'a tigi ta jusugban mala.

¹⁵ Ka can sira tagama, o ye nagariko le ye mɔɔ terennin fe, nka o ye siranyakoba le ye mɔɔ terenbari fe.

¹⁶ Adamaden min be a yere mabɔ hakirisɔrɔsira ra, o laban bɛna taga a yere sɔrɔ suw le cɛ ra.

¹⁷ Kodiman kanubagajugu be ke fagantan ye, duven ni fendiman kanubagajugu te ke waritigi ye fiyewu!

¹⁸ Mɔɔjugu le be ke mɔɔ terennin kunmabɔsara ye, janfamɔɔ be bla mɔɔɔnuman nɔ ra.

¹⁹ Ka sigi jamana dɔ ra kongokolon kɔnɔ i kelen na yi, o belen ka fisa, sani i ye sigi ni muso keretigebaga mɔɔtɔɔrɔbaga ye.

²⁰ Fɛnɔnuman ni turu maranin be mɔɔ hakiritigi ta so kɔnɔ, nka adamaden hakirintan be a ta bɛɛ domu ka ban.

²¹ Ni mɔɔ min ka tugu terenninya ni koɔnuman kɔ, o tigi be si sɔrɔ, ani terenninya, ani bonya.

²² Hakiritigi be se ka don cɛfariw ta dugu kɔnɔ, o jigi tun be o ta bon barakaman min kan, a be o ci.

²³ Ni mɔɔ min k'a da ni a nɛnkun kɔrɔsi, o tigi b'a yere kisi degu ma.

²⁴ Yerɛyirabaga ni yerɛwasobaga tɔɔ le ye ko kumakolonfɔbaga; a be a ta kow ke ni a jusu gbanninba ni yerɛyira le ye.

²⁵ Salibagatɔ ta negerafenw sɔrɔbariya b'a faga, sabu a boro te sɔn baara ma.

²⁶ Tere bɛɛ, a be nabɔ fɛnw fe, a te wasa; nka mɔɔ terennin be mɔɔ sɔn, hali a te jatemina ke a ra.

²⁷ Matigi Ala be mɔɔjuguw ta saraka haramuya, janko ka n'a fɔ ni o saraka bɔra ni miiriyajugu ye.

²⁸ Seere faninyafɔbaga be halaki, nka mɔɔ min be ko lamɛn ka na, o ta kuma le be laban.

²⁹ Mɔɔjugu b'a kun gbeleya ka kow ke, nka mɔɔɔnuman kɔni, ale b'a janto a yere ra.

³⁰ Hakiritigi si te yi, faamuribaga si te yi, ladibaga si te yi,

min be se ka lo Matigi Ala na koru.

³¹ Sow koni be laben kerakelon kama,
nka sesori be bo Matigi Ala le ra.

22 ¹ Tuguman ka fisa ni naforoba ye;
warigbe o, sanin o, magow ye ke i fe, o le ka fisa ni nin bee ye.

² Nafrotigi o, fagantan o,
Matigi Ala le ye nin fla bee danbaga ye.

³ Ni mago ceguman ka kojugu nato ye, a be dogo,
nka naloman be kojugu ye, ka taga don a ra, k'a yere toru.

⁴ Yeremajigi, ani Matigi Ala nasiran,
o ton ye naforo ni bonya ni si ye.

⁵ Janiw, ani janw le be mago terenbari ta sira kan,
nka mago min b'a janto a yere ra, o b'a yere mabo o fenw na.

⁶ Den ka kan ka sira min ta, a karan o ra,
ni o kera, hali ni a koroyara, a tena o sira bla.

⁷ Nafrotigiw le ye fagantanw kuntigiw ye,
jurutabaga ye jurudonbaga ta jon ye.

⁸ Ni mago min ka juguya dan, o be kojugu siman le tige,
a tun be a ta jusugban ben magow kan ni bere min ye, o be tunu.

⁹ Mago hinabaga le be baraka soru,
sabu a be a ta domuni do di fagantanw ma.

¹⁰ Ni i ka kumakolonfobaga gben, kere be ban,
sori ni jognfiyenyari bee be dabra.

¹¹ Jusukungbeninya ka di mago min ye, min be kumajuman fo,
o tigi be ke masace teri ye.

¹² Matigi Ala b'a janto lonniya ra,
nka a be mago janfabaga ta kumaw cen.

¹³ Salibagato ko: «Jara be kene ma!
Ni ne bora, a bena ne faga sira kan yi!»

¹⁴ Muso sungurubaw da ye dingadun le ye,
ni Matigi Ala dimina ce min koru, o ce le be ben o dinga konu.

¹⁵ Fatoya le sirinin be denmisen jusukun na,
korori bisan le be se k'a mabo a ra.

¹⁶ Mago min be fagantan minako juguya janko k'a yere ta naforo caya,
walama mago min be nafrotigi son, o tigi be laban fagantanya le ra.

Mago ka kan k'a yere korosi

¹⁷ I toro malu ka hakiritigiw ta kuma lamenu!
I janto ne ta lonniyakumaw ra.

¹⁸ Sabu ni i ka o kumaw mara i jusukun na,
k'a fo i da ra tuma bee, o ka di.

¹⁹ Ne bēna ele fana karan bi,
janko i ye i jigi la Matigi Ala kan.

²⁰ Yala ne ma ladirikan ni lōnniyakuma
bisaba sebe ka o di i ma wa?

²¹ Ne ka cankumaw le fō i ye, sigiya te kuma minw na,
janko i ye i cibaga jaabi ni jaabiri janaman ye.

²² I kana dēsebagatō tōtō, ko dēsebagatō lo,
i kana janibagatō sege kititigeyōrō ra;
²³ sabu Matigi Ala bēna lō ni o kunko ye,
minw ka o borofenw mina, a bēna olugu nin mina o ra.

²⁴ I kana teriya don ni mōgō jusubatigi ye,
mōgō min jusu gban ka di, i kana o ke i jenjōgōn ye.

²⁵ Ni o te, i bēna a ta kokecogo ladegi,
ka i yere mina jan na.

²⁶ Minw be layiri ta, ka o yere ke mōgō were ta juru ko seere ye,
i kana ke o mōgō dō ye.

²⁷ Ni i yere k'a lōn ko i tena se k'a sara,
mun na i b'a to o ye na hali i ta lanan ta ka bō i kōrō?

²⁸ I bēnaw tun ka kabakuru min bla kabini fōlōfōlō ka yōrōw dan sigi,
i kana o kabakuru bō a nō ra.

²⁹ Ni i ka mōgō o mōgō ye min timina ka di a ta baara ra,
a laban o tigi bēna taga baara ke masacew le ye,
a tena baara ke mōgō gbansanw ye tuun.

23 ¹ Ni i sigira domuni na ni fagama dō ye,
min be i ja kōrō, i yere kōrōsi o ra kosebe.

² Ni i ye mōgō ye min nogo ka bon,
o tuma muru la i kan na de!

³ I kana jabo a ta domuni dimanw fe,
sabu mōgōnēgedomuni lo.

⁴ I kana i yere sege ko i be ke nafortotigi ye;
o bō i ta miiriya ra!

⁵ A dan ye i ja ye la naforo kan dōrōn, o y'a sōrō a tununa,
sabu sigiya t'a ra, a be kamanw don a yere ra,
ka wuri i ko bōn, ka taga san fe.

⁶ I kana sōn ka mōgō tegegbelen ta domuni domu,
i kana jabo a ta domuni dimanw fe;

⁷ sabu mōgō dō lo, ni a ka wari o wari bō, a be o be jate mina a yere kōnō;
a b'a fō i ma ko: «A domu! A min!»
K'a sōrō o kuma te bōra a jusukun na.

⁸ A laban, i ka to min o min domu, i bēna o fōkōnō;
i ka kumadiman minw fō a ye, o be kera gbansan ye fana.

⁹ I kana kuma ka don mōgō hakirintan toro ra,
sabu a bēna i ta hakiritigiyakumaw mafiyenya.

¹⁰ Kabakuru min blara kabini fōlōfōlō ka yōrōw dan sigi, i kana o bō a nō ra,
i kana don feritaw ta foro ra;

¹¹ sabu baraka be o ta hakebōbaga ra,
ale le bēna lō ni o kunko ye ka i kere.

¹² I sōbe don karan na ni i jusu be ye,

i toro malo ka lonniyakumaw lamen.

¹³ I kana den tanga korori ma;
ni i k'a koro ni bisan ye, a te sa.

¹⁴ Ni i b'a koro ni bisan ye,
i b'a nin le kisira saya ma.

Denfaw ta ladirikanw

¹⁵ Ne dence, ni hakiritigiya be ele jusu ra,
o bena ne fana jusu diya.

¹⁶ Ni kumajumanw ka bo i da ra,
o le bena ne jusu jagari kosebe.

¹⁷ I kana jabo jurumunkebagaw fe,
nka Matigi Ala pasiran le ye ke i jusu ra lon bee;

¹⁸ ni o kera, i bena labankojuman soro,
i jigi fana tena tige.

¹⁹ Ne dence, ele koni ye ne lamem ka ke hakiritigi ye,
ka i hakiri bla sirajuman kan.

²⁰ I kana ke ni dorotow ye,
walama minw be o ta ke sogobadomu ye;

²¹ sabu dorotow, ani domunibakebagaw laban ye fagantanya ye.
O be to o sunogo le ra, fo ka na o kannaderege bee ban ka o bla fanikolondon na.

²² I face lamem, sabu ale le ka i woro,
i kana i bamuso fana dogoya hali ni a korora.

²³ Can san, i kana a fiyeere,
hakiritigiya, ani ladiri, ani faamuri san.

²⁴ Mogo terennin face koni be jagari yere le,
mogo min ka den hakiriman woro, o be ninsondiya le.

²⁵ A to i face ni i bamuso ye ninsondiya;
i bamuso ka i woro, a to a ye jagari.

Muso yaalabaga

²⁶ Ne dence, i yere di ne ma,
ne ta kumaw kanu, k'a sira tagama;

²⁷ sabu jatamusu ye dingadun le ye,
muso yaalabaga ye kolon le ye, min konu gbendenin lo.

²⁸ A be dogo ka ceu konu i ko benkannikebaga;
ce minw be o ta musow janfa, a be olugu caya ceu ce ra.

Dorominbaga

²⁹ Jon le be «yooyi» fo? Jon le be «waayi» fo?
Jon le be kere ra tuma bee? Jon le be jusukasikumaw fo tuma bee?
O be jon le bugu gbansan k'a mandimi tuma bee?

Jon padenw wulennin lo tuma bee?

³⁰ Minw be to duvenminyoro ra ka meen, olugu lo;
minw be to ka duven suguya caman jagami k'a min, olugu lo.

³¹ I kana duven ja wulencogo fle ka jabo a fe de!
I kana a kangato ni a manamanato fle fiye konu ka jabo a fe de!

A koni jigi ka di mogo kan na,
³² nka a laban, a be i kin i ko sa,

a be i sogo i ko fonfonnin.

³³ O tuma i ja be to ka minimini, i be fen werew ye,
i ta miiriya be i bla kumakunntanfo ra.

³⁴ I be ke i ko mogo min lanin be kogaji ce ma,

i ko mɔ́ɔ min lanin be kurunba fifato ta fanisiribere san fe.

³⁵I b'a fɔ ko: «O be ne bugɔra, nka a te digira ne ra,
o be ne bugɔra ni bisan ye, nka a te ne dimina!
Ne bena se ka wuri tuma juman le de,
janko ka do were min tuun?»

Mɔ́ɔ hakiritigi ni mɔ́ɔjugu

24 ¹I kana nabɔ mɔ́ɔ kewalejuguw fe,
i kana o ta jɛnɔ́ɔnya jini.

²Sabu o jusukun be cenri le miiri,
o da be kojuguw dɔ́ɔn le fɔ.

³So be lo hakiritigiya le sababu ra,
baraka be don so ra faamuri le sababu ra.

⁴Bonw be fa lonniya le sababu ra,
ka fa fen nafamanw, ani fendiman suguya bee ra.

⁵Mɔ́ɔ hakiritigi baraka ka bon,
do le fana be to ka fara mɔ́ɔ kolɔnbaga baraka kan;
⁶sabu mɔ́ɔw be hakiri min di i ma, o le sababu ra i be se ka kere ke;
ni ladibagaw ka caya, o le be na ni sesɔ́ɔri ye.

⁷Hakiritigiya yɔ́ɔ ka jan naloman ma,
o kosɔ́ɔn a te a da yeɛ ka kuma dugu donda ta jɔ́ɔnyew ra.

⁸Mɔ́ɔ min be janfa siri ka kojugu ke,
o tigi tɔ́ɔ le ye ko cenrikebaga.

⁹Naloman be ko o ko naninya, o bee ye jurumun le ye;
mɔ́ɔw be kumakolonfɔbaga haramuya.

¹⁰Ni wagatigbelen ka se, ni i ka i fari faga,
o tuma i baraka ka dɔ́ɔ de!

¹¹O be tagara ni minw ye o fagayɔ́ɔ ra, olugu bɔsi,
minw fifato be tagara fagayɔ́ɔ ra, olugu kisi.

¹²Ni o te, ni i ko: «Ne tun m'a lon!»

O tuma, min be adamaden jusunankow lon, ale te a yera wa?

Min b'a janto i nin na, yala ale t'a lon wa?

Yala a tena bee kelen kelen sara ka kapa ni a ta kewalew ye wa?

¹³Ne dence, li domu, sabu a ka di,

li min be bo lijaga ra, o ka timi mɔ́ɔ da kɔ́ɔ cogo min na,

¹⁴i ka kan k'a lon ko hakiritigiya fana ka di i jusukun ye ten le.

Ni i k'a sɔ́ɔ, i bena labankojuman sɔ́ɔ,

i jigi fana tena tige.

¹⁵I kana ta juguya fe ka jan la mɔ́ɔ terrenin ja a ta so,
i kana a sigiyɔ́ɔ cen;

¹⁶sabu mɔ́ɔ terrenin be se ka ben sijaga wolonfla, nka a be wuri a bee ra,
k'a sɔ́ɔ kojugukebagaw be to kojugu ra ka o yere halaki pewu.

¹⁷Ni i jugu ka ben, i kana jagari o ra,
ni a sen ka talon, i jusu kana diya o ra;

¹⁸ni o te, ni Matigi Ala ka o ye, o tena diya ale ye;

o ra, dimi min tun b'a jusu ra i jugu kama, a be o ban.

¹⁹I kana i jusu gban mɔ́ɔ kewalejuguw kosɔ́ɔn,
i kana nabɔ mɔ́ɔjuguw fe;

²⁰ sabu mɔ̀gɔ̀ kɛwalejugu tɛ labankonuman sɔ̀rɔ̀,
mɔ̀gɔ̀jugu ta fitina bɛ faga.

²¹ Ne dence, siran Matigi Ala ja, siran masace ja,
i kana don mɔ̀gɔ̀ murutininw ta jen ra;

²² sabu cɛnri bɛna bara ka ben o kan le,
Matigi Ala ni masace fana bɛna kojugu min la o kan, jon ka o lon?

Hakiritigiw kumakan

²³ Nin ye hakiritigiw ta kuma dɔ̀ wɛrɛw ye:

Ka mɔ̀gɔ̀ dɔ̀ fisaya ni dɔ̀ ye kiti ra, o man ji.

²⁴ Kititigeɓaga min b'a fɔ̀ mɔ̀gɔ̀jugu ma ko: «I ma jaraki!»

Jama bɛna o danga, mɔ̀gɔ̀w bɛna a mangboya.

²⁵ Nka min bɛ mɔ̀gɔ̀jugu jaraki, o ta le bɛ ja;
dugawu ni hera le bɛ ale kan.

²⁶ Ni i bɛ mɔ̀gɔ̀ jaabi, ni i ka gbɛ a tigi ye,
o le b'a yira ko i b'a kanu.

²⁷ I ta kenɛmabaaraw kɛ ka ja,
i ta foro labɛn ka ja
o kɔ̀, i ye i ta bon lɔ̀.

²⁸ I kana kɛ seere ye ka i mɔ̀gɔ̀ɲɔ̀gɔ̀n jaraki gbansan,
i kana mɔ̀gɔ̀w lafiri ni i darakan ye.

²⁹ I kana a fɔ̀ ko: «A ka min kɛ ne ra, ne bɛna o ɲɔ̀gɔ̀n le kɛ a ra,
nin cɛ nin ka min kɛ ne ra, ne bɛna o juru sara a ra.»

Salibagatɔ̀

³⁰ Ne tɛmɛna salibagatɔ̀ dɔ̀ ta foro kɔ̀rɔ̀,
ne tɛmɛna mɔ̀gɔ̀ jusuntan dɔ̀ ta rɛzenforo kɔ̀rɔ̀.

³¹ Ne k'a ye ko ɲaniw wurira fan bɛɛ ra,
binw falenna ka yɔ̀rɔ̀ bɛɛ datugu,
kabakurukogo min tun k'a lamini, o benna.

³² Ne k'a flɛ, k'a jate mina kɛsɛbɛ,
ne ka min ye, o ka ne ladi.

³³ Ka sunɔ̀gɔ̀ dɔ̀ɔ̀nin, ka i ja tugu ka jingɔ̀ dɔ̀ɔ̀nin,
ka i boro fla kuru ka la dɔ̀ɔ̀nin,

³⁴ ni i ka to o ra, fagantanya bɛna bara i ra, i ko son bɛ bara mɔ̀gɔ̀ ra cogo min na,
ɲani bɛna bara i ra i ko kɛrɛkɛɛ murutigi bɛ bara mɔ̀gɔ̀ ra cogo min na.

Masacew ka kan ni bonya le ye

25 ¹ Masace Sulemani ta zana dɔ̀ wɛrɛw ye nin ye; Zuda masace Ezekiyasi ta mɔ̀gɔ̀w le tun ka olugu sɛbɛ.

² Ka kow dogo, Ala ta bonya bɛ o le ra;
ka kow segesɛgɛ, masaw ta bonya bɛ o le ra.

³ Sankolo janya tɛ se ka lon, dugukolo dunya tɛ se ka suma,
masace jusukun fana tɛ se ka segesɛgɛ k'a cogo lon.

⁴ Ni warigbe kora ka nɔ̀gɔ̀ bɔ̀ a ra,
o tuma saninfagabaga bɛ se k'a lalaga k'a kɛ minan dɔ̀ ye.

⁵ Ni mɔ̀gɔ̀juguw gbenna ka bɔ̀ masace kɔ̀rɔ̀,
a ta fanga bɛ baraka sɔ̀rɔ̀ terenninya sababu ra.

⁶ I kana i yɛrɛ bonya masace ja kɔ̀rɔ̀,
i kana i yɛrɛ bla mɔ̀gɔ̀baw lɔ̀yɔ̀rɔ̀ ra;

⁷ sabu mɔ̀gɔ̀w ye i wele k'a fɔ̀ i ma ko: «Wuri ka na sigi ja fɛ yan,» o ka fisa,

sani o ye na i dɔgɔya fagamaw yere na na.

Kokɛcogonuman ni kumacogonuman

⁸I na ka fen min ye,
i kana teliya ka taga o fɔ kititigeyɔɔ ra,
ni o te, ni i kitikeɔgɔn nana kiti ben i kan ka i lamaroya,
i bena a ke di sisan?

⁹Ni ko ka don i ni i sigiɔgɔn ce, o janabo aw ni ɔgɔn ce,
nka i kana mɔgo were ta gundo fɔ.

¹⁰Ni o te, ni a tigi nana a men, a bena i lamaroya;
o tuma ele ta tɔgɔjugu tena fɔ ka ban.

¹¹Sanin yiriden bisigi kera ka warigbe neɛen,
o ye kuma bennin fonin ye a fɔwagati ra.

¹²Tororanɛge saninlaman, ani sanin yereworo masirifen be cogo min na,
hakiritigi ta jarakirikuma be ten le a lamembaga toro ra.

¹³Jisuma be min na mɔgo ye simankanwagati ra, fundenin na,
ciradenɔuman be o le na a cibaga ye;
a b'a matigice jusu suma.

¹⁴Sankaba ni sanfɔɔ min te sanji lana,
o ye mɔgo do ye min b'a yere tando ko ale be mɔgow son, k'a sɔɔ can te.

¹⁵Sabari sababu ra, mɔgo be se ka fagama ta miiriya yeɛema,
kumadiman be se ka hali korokun ci.

¹⁶Ni i ka li sɔɔ, min be i bo o dɔɔn le domu,
ni o te, ni i ka fa a ra k'a dama teme, i b'a fɔɔɔ.

¹⁷I kana to ka taga i mɔgɔɔgɔn ta so tuma bee,
ni o te, ni a nana sege i kɔɔ, a laban a be i koninya.

¹⁸Berekuru, walama kerekemuru, walama bije nunbonin be min ke mɔgo ra,
mɔgo min be ke seerejugu ye a mɔgɔɔgɔn kama, o tigi be o ɔgɔn le ke mɔgow ra.

¹⁹Nin min yɔgɔyɔgɔra, walama sen min mugura, ka i jigi la o kan,
o be i n'a fɔ i be i jigi la janfamɔgo kan i degu wagati ra.

²⁰Ka i ta derege bo i kan na nene ra,
walama ka lemurukumu ke segen kan^e,
o be i ko ni i be jagari donkiri la mɔgo jusu kasinin ye.

²¹Ni kɔngɔ be i jugu ra, domuni di a ma.
Ni minlɔgɔɔ b'a ra, ji di a ma.

²²Ni i be o kera, a be i ko i be takami le cera ka o ke a kun na;
Matigi Ala fana bena i sara.

²³Sahiliyanfan fɔɔ be na ni sanji ye cogo min na^f,
nenkun min be mɔgo kɔɔfɔ dogo ra, o fana be na ni janasisi ye.

²⁴Ka si logologonin do ra biribon kunna^g, o belen ka fisa,
sani i ye si ni muso keretigebaga ye bon kelen na.

²⁵Jisuma ka di mɔgo segenin minlɔgɔɔ ye cogo min na,

^e25.20 Kitabu daw kɔɔ a sebera ko: ka lemurukumu ke jori kan.

^f25.23 O jamana ra, sanji be bo sahiliyanfan le fe.

^g25.24 Aw ye 21.9 fle.

kibaro diman ye bɔ fɔ jamanajan dɔ ra ka n'a fɔ i ye, o fana ka di ten le.

²⁶ Bununji duurunin, ani kɔlɔnji cennin be cogo min na,
ni mɔɔɔ terennin k'a yere to kojugukebaga boro, a be ke ten le.

²⁷ Ka li domu k'a dama teme, o man ji,
ka bonya jini k'a dama teme, o man ji.

²⁸ Dugu min lablanin lo, ni laminikogo t'a ra,
o ye mɔɔɔ dɔ ye min te se k'a yere mina foyi ra.

Hakirintanw

26 ¹ Nene man ji fundeninwagati ra,
sanji man ji simankanwagati ra,
bonya fana man ji hakirintan kan.

² Kɔnɔnin be wuri ka taga cogo min na,
walama naganaganin be teme cogo min na,
ni i ka mɔɔɔ danga k'a sɔrɔ kun t'a ra, o danga fana be teme le.

³ Bisan ka kan ni so ye, karafe ka kan ni fali ye,
bere ka kan ni hakirintan kɔ ye.

⁴ I kana hakirintan jaabi ka kɔna ni a ta hakirintanya ye,
ni o te, i fana be ke a bɔnɔɔnko dɔ ye.

⁵ Hakirintan jaabi ka kɔna ni a ta hakirintanya ye,
ni o te, a bena a yere jate hakiritigi ye.

⁶ Ni mɔɔɔ min k'a ta cira don hakirintan boro,
a kera i ko o tigi k'a yere sen tige le, ka kunko dɔ lase a yere ma.

⁷ Nabara senw te foyi ja a ye cogo min na,
ni hakirintan da ka zana fɔ, o fana te foyi ja.

⁸ Ni i ka hakirintan bonya,
a kera i n'a fɔ i ka kabakuru siri tafura kɔnɔ ko i b'a bon.

⁹ Zana be hakirintan da ra,
o be i ko ŋanibisan donna dɔrɔɔ boro.

¹⁰ Mɔɔɔ min be hakirintanw bee ta baara ra,
ni a ka min o min temeto ye, a be o ta,
o tigi be i ko kalantigi min be mɔɔɔw bee bonna ka o mandimi.

¹¹ Wuru be seko a ta fɔnɔ ma cogo min na,
hakirintan fana be seko a ta nalomanya ma ten le.

¹² Ni i ka mɔɔɔ o mɔɔɔ ye min b'a yere jate hakiritigi ye,
mɔɔɔ ka kan k'a jigi la hakirintan kan ka teme o tigi kan belen.

Salibagato

¹³ Salibagato ko: «Waraba dɔ be sira ra,
jara be yaalayaalara sirada ra!»

¹⁴ Kon be to ka yelema a donyɔrɔw kan cogo min na,
salibagato be to ka yelema a ta lanan kan ten le.

¹⁵ Salibagato b'a boro don tominan kɔnɔ,
nka ka to lase a da ma, o b'a sege.

¹⁶ Salibagato b'a yere jate hakiritigi ye,
ka teme hali ce wolonfla kan, minw be mogo jaabicogo lon.

Keretigebaga

¹⁷ Temebaga min b'a yere jagami kere do ra min t'a ta ye,
o be i ko mogo min be wuru ye, k'a mina a toro ma.

¹⁸ Fato be bije tasumamanw bon,
ka kalan bon ka mogow faga cogo min na,
¹⁹ mogo min b'a mogotogon janfa,
ka soro k'a fo ko: «Ne tun be toron le kera,» o tigi fana be ten le.

²⁰ Ni loko banna, tasuma be faga,
ni nafi te yi, kere be ban!

²¹ Finfin be ke takami ye cogo min na,
loko be tasuma mana cogo min na,
keretigebaga be kere juguya ten le.

²² Nafi darakan be i ko domunidiman,
i b'a kunu cogo min na, a be jigi i konobara ra ten.

²³ Ka warigbe jagaminin ke ka bogodaga ko mun,
o ye kumadimanfobaga kononjugu ye.

²⁴ I jugu be se ka i nege n'a darakan ye,
k'a soro nanbara le fanin b'a jusukun na.
²⁵ Hali ni a k'a kumakan diya cogo o cogo, i kana la a ra,
sabu haramu wolonfla le b'a jusukun na.
²⁶ Koninya min b'a jusukun na, a be nanbara ke ka o dogo,
nka a laban, a ta juguya be yira kene kan bee na na.

²⁷ Mogo min ka dinga sogi, o tigi le be ben a konu,
mogo min ka kabakuru kolonkolon, kabakuru be kosegi ka ben o tigi yere le kan.

²⁸ Faninyafobaga be kuma ka digi mogo minw na, a be olugu koninya fana;
da min be mogo nege, o be cenri ke.

Ladirikanw

27 ¹ I bena min ke sini, i kana i yere tando o ra bi,
sabu min be se ka ke sisan ni sini ce, i te o lon.

² Mogo tow le ka kan ka i tando, i yere te,
a to mogo were ye i tando, a kana bo i yere da ra.

³ Kabakuru ka gbiri, kenken fana ye fen gbiriman ye,
nka naloman be dimi min don mogo ra, o doni ka gbiri ni nin fla bee ye.

⁴ Jusugban ye kojuguba ye, dimi ye jiba woyoto le ye,
nka jon be se ka lo ka celiya konu?

⁵ Mogo ye gbe i ye, ka i jaraki, o ka fisa,
sani a ye ta kanuya fe ka i ta jaraki dogo i ma.

⁶ I teri min be kuma ka digi i ra, o le be i fe,
nka i jugu be i nege le ni a ta kanuyaforiw ye.

⁷ Mogo fanin be ban li ra,
k'a soro kongoto fe, fen bee ka di, hali fen kunaman.

⁸ Mɔgɔ min bɛ bɔ a ta so ka taga fɔ yɔrɔjan,
o bɛ i ko kɔnɔ min bɛ bɔ a ta ɲaga kɔnɔ ka taga fɔ yɔrɔjan.

⁹ Turu kasadiman ni wusunan bɛ mɔgɔ ninsɔndiya,
nka teriya ta diyanya le bɛ mɔgɔ jusu saaro.

¹⁰ I kana ban i teri ra, walama i face ta teri,
ni cɛnri ka se i ma, i kana taga i balema dɔ ta so;
sabu i sigiɲɔgɔn min yɔrɔ ka surun i ra,
ale ka fisa ni i balema ye, min yɔrɔ ka jan i ra.

¹¹ Ne dence, kɛ hakiritigi ye, ka ne jusu diya,
ni o kɛra, ne bɛna se ka ne mafiyenyabagaw jaabi.

¹² Ni mɔgɔ ceguman ka kojugu nato ye, a bɛ dogo,
nka naloman bɛ kojugu ye, ka taga don a ra, k'a yɛrɛ tɔrɔ.

¹³ Ni mɔgɔ min k'a yɛrɛ kɛ mɔgɔ wɛrɛ ta juru ko seere ye,
o tigi ta derege ka kan ka mina a ra ka o juru tɔnɔmasigi;
ni mɔgɔ min ka layiri ta, ko a bɛ lɔ ni muso yaalabaga dɔ ta kunko ye,
fɛn dɔ ka kan ka mina o tigi ra ka o kɛ a sarati ye.

¹⁴ Ni i bɛ taga dugawu kɛ i teri ye ni kanba ye sɔgɔmada jona fɛ,
a bɛ kɛ i n'a fɔ i b'a dangara le.

¹⁵ Ji min bɛ tɔnitɔni tuma bɛɛ sanji wagati ra, ni a tɛ lɔ ka ye,
o ni muso kɛrɛtigɛbaga bɛɛ ye kelen ye.

¹⁶ Ni mɔgɔ min ko a b'a lalɔ, a kɛra i n'a fɔ o tigi ko a bɛ fɔɲɔ le lalɔ,
walama ko a bɛ turuji dɛrɛ k'a mina a tɛgɛ kɔnɔ.

¹⁷ Nege bɛ nege dabɔ,
mɔgɔ le b'a mɔgɔɲɔgɔn sɔn hakiri ra.

¹⁸ Ni mɔgɔ min k'a janto torosun na, o tigi le b'a den domu,
ni mɔgɔ min k'a matigice minako ɲa, o tigi le bɛ o bonya sɔrɔ.

¹⁹ Ni i ka ji flɛ, i bɛ i yɛrɛ ɲada cogo le ye,
ni i ka adamaden dɔ jusukun sɛgɛsɛgɛ, i bɛ i yɛrɛ jogo le ye.

²⁰ Saya dibi ni lahara dibi tɛ fa ka ye,
adamaden ɲa fana tɛ fa fleri ra ka ye.

²¹ O bɛ warigbɛ don daganin kɔnɔ tasuma ra, ka sanin yeele furunɛ kan, k'a silɔn,
mɔgɔw bɛ tandori min lase adamaden ma, o le b'a cogo yira.

²² Hali ni i ka naloman don kolon kɔnɔ k'a susu i ko simankise,
a ta nalomanya tɛ bɔ a ra.

Mɔgɔ ka kan k'a janto a borofɛnw na

²³ I ka kan ka jija ka i ta beganw cogoya lɔn ka ɲa tuma bɛɛ,
ka i janto o ra ka ɲa kɔsɛbɛ;

²⁴ sabu naforo tɛ to mɔgɔ boro wagati bɛɛ,
masafugula tɛ to mɔgɔ kun na tuma bɛɛ.

²⁵ Ni i ka bin kan, ni binkura bɔra,
i bɛ binjalan cɛ kuruw kan.

²⁶ I bɛ sagaw si kan, ka o kɛ i ta fiyɛrɛbɔ ye,
ka bakɔrɔnin dɔw fiyɛere, ka o kɛ ka foro dɔ san.

²⁷ I bɛ baw ta nɔnɔ kɛ i ni i ta gbamɔgɔw ta domuni ye,
ani ka i ta baaradenmusow fana baro.

Mɔgɔ ka kan ka sɔn ladiri ma

28¹ Mɔgɔjugu be bori hali k'a sɔrɔ mɔgɔ t'a gbenna,
nka mɔgɔ terennin lanin be a yere ra i ko jarakanbelen.

² Ni jamana mɔgɔw murutira, kuntigiw be caya;
nka ni faamurikebaga ni lonnikebaga ka sɔrɔ o ra, o be jamana sabati ka meen.

³ Ni kuntigi fagantan be desebagatɔw minako juguya,
o be i n'a fɔ sanjiba min be ben ka simanw cen, ka mɔgɔw bla kɔngɔ ra.

⁴ Minw be sariya sira bla, olugu be mɔgɔjuguw tando,
nka minw be sariya sira tagama, olugu be mɔgɔjuguw kere.

⁵ Mɔgɔ kewalejugu te can sira faamu,
nka minw be Matigi Ala ta jenɔgɔnya jini, olugu b'a bee faamu.

⁶ Fagantan min jusukun gbenin lo,
o ka fisa ni natorotigi dɔ ye, min te sira terennin tagama.

⁷ Den min be sariya sira tagama, o ye faamurikebaga ye,
nka min be tagama ni mɔgɔ sɔnkolonw ye, o b'a face lamaroya.

⁸ Mɔgɔ min be juru don mɔgɔw ra, ka tɔnɔba la a kan, janko k'a ta natoro caya,
o tigi be natoro min lajenna, o laban be taga mɔgɔ were fe, min be makari desebagatɔw ra.

⁹ Mɔgɔ min b'a toro datugu janko a kana sariya lamen,
hali o tigi ta Aladaari ye haramu le ye.

¹⁰ Mɔgɔ min be mɔgɔnumanw lafiri ka o bla sirajugu kan,
o tigi be ben a yere ta dinga soginin kɔnɔ,
nka minw jusukun gbenin lo, olugu be hera sɔrɔ.

¹¹ Natorotigi b'a yere jate hakiritigi ye,
nka fagantan faamurikebaga be se k'a kɔrɔbɔ.

¹² Ni mɔgɔ terenninw ka se sɔrɔ, o ye nagarikoba le ye,
nka ni mɔgɔjuguw ka wuri, bee be dogo.

¹³ Mɔgɔ min be a ta hakew dogo, o ta kow si te ja,
nka min be lo a ta hakew ra, k'a dabra, Ala be hina o tigi ra.

¹⁴ Kojugu nasiran be mɔgɔ min na tuma bee, o tigi ta pana,
nka mɔgɔ min b'a jusukun gbeleya, kojugu be ben o kan.

¹⁵ Ni mɔgɔjugu ka sigi kuntigiya ra fagantanw kunna,
a be ke i ko jara kasitɔ, walama wara kɔngɔtɔ.

¹⁶ Kuntigi kolɔnbari be tɔrɔri caman ke,
nka namɔgɔ min be natorojugu kɔninya, o be sijan sɔrɔ.

¹⁷ Mɔgɔfaga hake be mɔgɔ min kɔ,
o be bori a yere ma fɔ kaburu ra; mɔgɔ kana a lalɔ de!

¹⁸ Mɔgɔ min be tagama ni jusukun gbenin ye, o be kisi,
nka mɔgɔ min be sira fla tagama, o laban be ben a fla dɔ kan.

¹⁹ Mɔgɔ min be a ta foro sene, o be domuni sɔrɔ ka fa,
nka mɔgɔ min be tugu fengbansanw nɔ fe, o be fa fagantanya le ra.

²⁰ Mɔ̀gɔ kankelentigi be dugawu caman sɔ̀rɔ,
nka mɔ̀gɔ min kɔ̀rɔtɔ̀ra k'a ta naforo sɔ̀rɔ, o jarakibari tena to.

²¹ Ka mɔ̀gɔ dɔ fisaya dɔ ye, o man jɪ;
nka buru kunkurunnin kelen kosɔn, mɔ̀gɔ be se k'a yere bla kojugu ra.

²² Mɔ̀gɔ tegegbelen be bori naforo kɔ;
a m'a lɔn ko fagantanya le bena ben ale kan.

²³ Mɔ̀gɔ min be a mɔ̀gɔɲɔ̀gɔn jaraki ni a firira, a laban o tigi ko le be diya a ye;
nka min b'a nege k'a ta jaraki dogo a ma, o ko tena diya a ye.

²⁴ Mɔ̀gɔ min b'a face, walama a bamuso borofen sonya, k'a fɔ ko hake te o ra,
o tigi ye cenrikebaga jenɲɔ̀gɔn ye.

²⁵ Mɔ̀gɔ wasabari be kere lawuri,
nka min b'a jigi la Matigi Ala kan, o be wasa.

²⁶ Mɔ̀gɔ min jigi lanin be a yere jusukunnakow le kan, o ye hakirintan ye,
nka min be tagama ni hakiritigiya ye, ale be bɔsi.

²⁷ Mɔ̀gɔ o mɔ̀gɔ be fagantan sɔn, o te ke desebagato ye;
nka min b'a na datugu fagantan na, danga caman le be o tigi kan.

²⁸ Ni mɔ̀gɔjuguw ka wuri, bee be dogo,
nka ni o halakira, mɔ̀gɔ terenninw be caya.

29 ¹ Mɔ̀gɔ min jarakira fɔ sɪnaga caman, ni o tigi belen b'a torokun gbeleɣa,
o tigi bena bara ka halaki, fla te halakiri min na.

² Ni mɔ̀gɔ terenninw cayara, jamana mɔ̀gɔw be ɲagari,
nka ni mɔ̀gɔjuguw be kuntigiya ra, mɔ̀gɔw be ke ɲuna ye.

³ Hakiritigiya ka di mɔ̀gɔ min ye, o be a face ninsɔndiya,
nka min be jen ni jatɔmusow ye, o b'a borofenw bee cen.

⁴ Masace be a ta jamana sabati can le baraka ra,
nka min be to ka wari ben jamanadenw kan, o be a ta jamana cen.

⁵ Mɔ̀gɔ min b'a mɔ̀gɔɲɔ̀gɔn nege,
o tigi be jo le sirira a sen kɔ̀rɔ.

⁶ Mɔ̀gɔ kewalejugu yere ta hakew le be ke jan ye k'a mina,
nka mɔ̀gɔ terenninw be ɲagari fɔ ka dɔnkiri la.

⁷ Mɔ̀gɔ terennin be desebagato w ta jo lɔn,
nka o faamuri ɲɔ̀gɔn te mɔ̀gɔjugu fe.

⁸ Kumakolonfɔbagaw be tasuma fiye dugu kan,
nka mɔ̀gɔ hakiritigiw be mɔ̀gɔw ta dimi mala.

⁹ Ni hakiritigi ka taga ni naloman ye kiti ra,
naloman kɔni bena dimi, ka yerekobaw ke, nka foyi te ɲanabo.

¹⁰ Mɔ̀gɔfagabaga be mɔ̀gɔ jusukun gbenin kɔninya,
nka mɔ̀gɔɲuman b'a janto a ra.

¹¹ Hakirintan be a ta dimi bee yira kene kan yɔ̀rɔ kelen na,
nka hakiritigi b'a yere mina ka sabari.

¹² Kuntigi min b'a janto faninyakumaw ra,
o ta jamana namogow bee be ke mogojuguw ye.

¹³ Fagantan o, mogotobaga o,
nin fla bee be yeri ke Matigi Ala ta yeelen le sababu ra.

¹⁴ Masa min be desebagato ta kiti tige can kan,
o ta fanga be baraka soro wagati bee.

¹⁵ Bisan ni korori le be den ke hakiritigi ye,
nka den min tora a yere ma, o b'a bamuso lamaroya.

¹⁶ Ni mogojuguw ka caya, hake be caya,
nka mogotereninw bena to ka o bento fle.

¹⁷ I den koro, ni o kera, a bena i jusu suma,
a bena i nin laganfiya.

¹⁸ Ni mogoteyi min be Ala ta kuma lamena ka mogow ladi, mogow te o yere mina foyi ra tuun;
nka mogomin be sariya sira tagama, o tigi ta jana!

¹⁹ Mogoteyi jince koro ni kuma dama ye;
hali ni a ka ko faamu, a t'a ke.

²⁰ Ni i ka mogow o mogow ye min te jatemala ke ka soro ka kuma,
mogow ka kan k'a jigi la hakirintan kan, ka teme o tigi kan belen.

²¹ Ni i ka i ta jince ladiya kojugu a denmisenman,
a laban, a te foyi ja.

²² Mogotiminin be kere lawuri,
mogow jusu gbannin be hakeko caman ke.

²³ Adamaden ta yerebonya le be dogoyari lase a ma,
nka mogomajiginin be bonya soro.

²⁴ Mogomin jentogon ye son ye, o tigi b'a yere nin le koninya;
a be dangarikumaw men, nka a te foyi fo.

²⁵ Adamadenw nasiran ye jan le ye,
nka ni mogomin k'a jigi la Matigi Ala kan, a be o tigi tanga.

²⁶ Mogotocaman b'a fe ka o yere ko diya fagamaw ye,
nka Matigi Ala le be bee ta kiti tige can kan.

²⁷ Mogotereninw be mogoterenbariw haramuya,
mogojuguw fana be mogotumanw haramuya.

Aguri ni Lemuweli ta kumaw

30 ¹ Nin ye Yake dence Aguri ta kumaw ye. Nin ce ka kuma minw fo Itiyeli ye, Itiyeli ni Ukali^h.

Nininkarigbelenw

² Can lo, ne ye naloman ye ka teme mogow bee kan,
adamaden hakiri te ne fe.

³ Ne ma hakiritigiya karan,
ne fana ma mogow saninmanw ta lonniya soro.

⁴ Jontigi le yelenna ka taga sankolo konko ka seko ka na ka ye?
Jontigi le ka fono mina a boro konko ka ye?

^h30.1 Itiyeli ni Ukali: Heburu kan na, nin togo fla koro be se ka ke fana ko: «Ne segera, Ala, ne segera, ne baraka desera.»

Jɔntigi le ka ji mina k'a don a ta deregeba jukɔrɔ ka ye?
 Jɔntigi le ka dugukolo danw bɛɛ sigi?
 A tigi tɔɔ ye di? A dence fana tɔɔ ye di?
 Ni i ka o lɔn, a fɔ!

⁵ Ala ta darakumaw bɛɛ gbenin lo,
 minw bɛ o yere karifa Ala ma, a bɛ olugu tanga i ko nɛgebennan.
⁶ I kana foyi fara o kumaw kan,
 ni o tɛ, a bɛna i jaraki, i bɛ kɛ faninyafɔbaga ye.

Fɛn fla

⁷ Matigi Ala, ne bɛ fɛn fla jini i fɛ,
 i kana ban ka o di ne ma sani ne ye sa:
⁸ Kuma gbansanw, ani faninyakumaw mabɔ ne ra.
 I kana ne kɛ fagantan ye, i fana kana ne kɛ naforotigi ye,
 nka domuni min bɛ ne bɔ, o di ne ma;
⁹ janko ne kana na fa ka tɛmɛ, fɔ ka na ban Ala ra,
 k'a fɔ ko: «Matigi Ala yere ye jɔn le ye dɛ?»
 Walama fagantanya kana na ne bla sonyari ra,
 k'a to ne ye ne ta Ala tɔɔ cɛn.

¹⁰ I kana taga baaraden tɔɔjugu fɔ a matigicɛ kɔrɔ,
 janko a kana na i danga, ka i jaraki.

Mɔɔjugu suguya naani

¹¹ Mɔɔɔ dɔw bɛ o face dɔɔya,
 o fana tɛ o bamuso bonya!
¹² Mɔɔɔ dɔw bɛ o yere jate ko o saninyara,
 k'a sɔrɔ o ma ko ka bɔ o ta nɔɔ ra fɔlɔ.
¹³ Mɔɔɔ dɔw bɛ o na lɔ tɔw ra ni wasoya ye,
 yerebonya bɛ hali o flerikɛcogo ra.
¹⁴ Mɔɔɔ dɔw jinw ye kɛrekemuruw le ye,
 o jinw ye muruw le ye,
 janko ka janibagatɔw domu ka o ban dugukolo kan,
 ka fagantanw domu ka o ban adamadenw cɛ ra.

Fɛn fla fɛn saba ani fɛn naani

¹⁵ Denmuso fla bɛ tɔrimaganan fɛ,
 kelen tɔɔ ye: «A di!»
 Tɔ kelen fana tɔɔ ye: «A di!»

Fɛn saba bɛ yi, minw tɛ fa ka ye,
 a fɔ fɛn naani yere, minw t'a fɔ ko: «Ne wasara»:
¹⁶ Lahara dingaba,
 muso min ma den sɔrɔ ka ye,
 dugukolo min ma fa ji ra,
 ani tasuma min t'a fɔ fiyewu ko: «Ne wasara!»

¹⁷ Mɔɔɔ min b'a na lɔ a face ra k'a lɔɔbɔ,
 min b'a padon a bamuso ra, ka ban k'a kan mina,
 kɔda ta kankan kɔnɔw bɛna o tigi padenw wɔɔɔbi ka bɔ,
 bɔn ta denw bɛna o domu.

¹⁸ Fɛn saba bɛ yi, minw temena ne ta lɔnniya kan,
 a fɔ fɛn naani yere, ne tɛ minw faamu:
¹⁹ Bɔn temesira sankolo ra,
 sa temesira fara kan,
 jirakurun temesira kɔɔji kan,
 ani cɛ temesira ka taga sunguru kɔ.

²⁰ Muso jēneyakebaga cogo bē tan le:
a bē domuni kē k'a da jōsi,
k'a fō ko: «Ne ma kojugu kē!»

²¹ Dugukolo bē se ka yerēyere fen saba kosōn,
a fō fen naani yere, a tē se ka minw mupū:
²² Jōnce ye kē masace ye, o ye dō ye,
mōgōkolon ye fa domuni na, o ye dō ye,
²³ muso min mangboyara o ye cē sōrō, o ye dō ye,
jōnmuso ye sigi a matigimuso nō ra, o fana ye dō ye.

²⁴ Fēnpanaman naani bē dunūna ra, minw ka dōgō,
nka o ta hakiritigiya ka bon kosebē:
²⁵ Dugumenew, olugu ye danfen dōw ye fanga tē minw na,
nka simantigewagati ra, o bē o ta domuni laben k'a bla.
²⁶ Farawojinanw, olugu fana ye danfen dōw ye baraka tē minw na,
nka o bē o ta dogoyōrō jini fō faraw le cē ra.
²⁷ Kuntigi tē jōdomutōnw fē,
nka o bē bla jōgōn kō ka taga jenkuru jenkuru i ko kerekedenw.
²⁸ Basa bē se ka mina ni boro ye,
nka a bē don fō masacew ta masasow kōnō.

²⁹ Fēnpanaman saba bē yi, minw sentacogo cē ka jī,
a fō fen naani yere, minw tagamacogo cē ka jī:
³⁰ Jara, min ye kongofenw bē ta cefari ye,
a tē bori foyi ja,
³¹ dondo, min bē kanbelenya tagama kē,
ani bakōrōnin^j,
ani masace min bē tagama a ta kerekējama ja fē.

³² Ni mōgō min tun kera hakirintan ye, fō k'a yere bonya,
walama ni ḡaninyajuguw tun bē mōgō min kōnō,
o tigi y'a boro la a da ra ka je;
³³ sabu ni i ka nōnō bisi, nare bē bō a ra,
ni i ka nun bisi, jori bē bō a ra,
ni i ka dimi bisi, kere bē bō a ra.

Masace bamuso ta ladiriw

31 ¹ Nin ye masace Lemuweli ta kumaw ye, a bamuso k'a karan ni ladirikan minw ye:

² Ne dence, ne bēna mun le fō ele ye sa?
Ne woroden, ne bēna mun le fō i ye dē?
Ne ka dajuru ta den min kosōn, ne bēna mun kuma le fō o ye sa?

³ I kana i baraka bē di musow ma,
muso minw bē masaw laben, i kana i yere to olugu boro.

⁴ Masace man kan ka duven min, Lemuweli!
Fagama man kan ka bori minnifen farimanw nō fē.
Masace man kan ka o kē!
⁵ Ni o tē, ni a ka duven min, a bēna jina sariya sigininw kō,
ka segebagatōw bē ta jo bōsi o ra.
⁶ Minnifen farimanw ye di sabagaw le ma,
duven ye di mōgō jusukasininw le ma.
⁷ O y'a min ka jina o ta fagantanya kō,
o hakiri ye bō o ta sege kō pewu!

^{30.20} A bē domuni kē k'a da jōsi: O kōrō ye ko a ta kēwalejuguw tē foyi cēn a ye.

^{30.31} O jamana ta bakōrōninw ka jan, o cē ka jī fana.

⁸ Se te minw ye ka kuma, i da yele ka kuma olugu nɔ ra;
kuma, ka segebagatɔ ta jo di a ma.

⁹ I da yele ka kuma, ka kiti tige ni terenninya ye,
ka fagantan ni janibagatɔ ta jo di a ma.

Muso barakaman makirikan

¹⁰ Muso barakaman sɔrɔ man di de!^k

A sɔngɔ ka gbelen ka teme hali luluw kan pewu.

¹¹ A ce lanin b'a ra ni a jusukun bee ye,

foyi kɔni tena fon ale ta so.

¹² A be kojuman le ke a ce ye,

a te kojugu ke a ra, a si bee ra.

¹³ A be sagasiw ni len jini,

k'a yere timinadiya ka o baara ni a boro ye.

¹⁴ A be i ko jagokebagaw ta jirakurunbaw,

a be a ta baro jini ka bɔ fɔ yɔrɔjan ka na ni a ye.

¹⁵ Sani dugu ye gbe, i b'a sɔrɔ a wurira ka ban;

a be domuni di a ta sokɔnɔmɔgɔw ma,

a be a ta baaradenmusow ta baaraw yira o ra.

¹⁶ A be foro dɔ ko miiri a yere kɔnɔ, o kɔ, a be o foro san,

ni a ka min sɔrɔ a ta baara ra, a be o ke ka rezen sene.

¹⁷ A b'a yere cesiri ka baraka don a yere ra,

k'a boro don baara ra.

¹⁸ A b'a ye ko a be tɔnɔ caman sɔrɔra a ta jago ra,

o ra, a ta fitina te faga su fe.

¹⁹ A be sagasi mina a boro kelen na,

a borokandenw be jenekala munu ka jese dan.

²⁰ A b'a tege labla ka janibagatɔw sɔn,

a b'a boro foni fagantanw ye.

²¹ Nenewagati ra, a te siran ko nene bena a ta somɔgɔw mina,

sabu a ka sagasifani gbirimanw dan o bee ye.

²² A be kosow dan,

lenfaniw, ani fanipuman wulenmanw fana b'a fe.

²³ Ni a ce ka taga sigi ni dugu cekɔrɔbaw ye dugu donda ra,

mɔgɔ bee b'a bonya.

²⁴ A be faniw dan ka o fiyeere,

a be cesirinanw fiyeere jagokebagaw ma.

²⁵ Baraka ni nɔrɔ, o le ye a ta masiri ye;

a be sigi ka yereko, sabu sini ta ko hami t'a ra.

²⁶ A b'a da yele ka kuma ni hakiritigiya ye,

ladiripumanw le be bɔ a da ra.

²⁷ A b'a janto a ta sokɔnɔkɔw bee ra ka ja,

a te sɔn salibagatɔya ma, a be baara ke le k'a ta baro sɔrɔ.

²⁸ A denw be wuri k'a fɔ a ma ko a ta jana,

a ce fana b'a tando, ko:

²⁹ «Muso caman ye muso barakamanw ye,

nka ele kɔni ta temena olugu bee ta kan.»

³⁰ Farikolo nɔrɔ be mɔgɔ lafiri, ceja ye fengbansan le ye,

Matigi Ala nasiran be muso min na, o le bena tando.

³¹ Aw ye muso barakaman ta baara tɔnɔ di a ma,

mɔgɔw y'a tando a ta kewalew kosɔn jamalajenyɔrɔw ra.

^k31.10 Nin hayaww bee kelen kelen be damina ni heburukan sigininden dɔ ye, k'a ta a sigininden folɔ ra, min ye Alefu ye, ka taga a bla a laban na min ye Tavu ye.